

Strategia rozwoju współpracy Subregionu
Brzeskiego na lata 2014-2020
z perspektywą do roku 2025
Program rozwoju obszaru funkcjonalnego
Subregionu Brzeskiego
(projekt)

Opracowanie:

Stowarzyszenie Wspierania Inicjatyw Gospodarczych DELTA PARTNER

www.deltapartner.org.pl

Zespół Redakcyjny

Marcelina Gabryś, Sylwia Kopek, Artur Kubica, Izabela Małysz, Marzena Manowita,

Ewa Mrowiec, dr Bożena Sikora, Bartosz Tyrna, Mateusz Werpachowski

Cieszyn – Brzeg 2014 r.

Projekt nr 37/MOF/2/2013: „Wzmocnienie efektywnej współpracy i integracji JST w obszarze funkcjonalnym Subregionu Brzeskiego poprzez rozwój powiązań funkcjonalnych”, współfinansowany ze środków Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego w ramach POPT 2007-2013. Nr umowy: DPT/BDG-II/POPT/99/14 z dnia 25 czerwca 2014 r.

Spis treści

1. Wprowadzenie.....	5
1.1 Struktura Strategii	6
1.2 Procedura opracowania programu.....	8
2. Wyniki diagnozy strategicznej.....	11
2.1 Analiza źródeł wtórnych – synteza	11
2.2 Analiza SWOT	27
2.3 Kluczowe problemy strategiczne	34
3. Główne założenia rozwoju	38
3.1 Wizja rozwoju Subregionu Brzeskiego	38
3.2 Cele strategiczne	41
4. Strategiczne kierunki działania – poziom operacyjny.....	43
4.1 Cele operacyjne	43
4.2 Plany działań	45
5. Zintegrowany wymiar Strategii.....	56
5.1 Zintegrowany model interwencji.....	56
5.2 Spójność z innymi dokumentami planistycznymi	58
6. Źródła finansowania	63
7. Oddziaływanie na środowisko.....	69
8. System wdrażania i komunikacji Strategii	70
8.1 Projektowany system wdrażania – zarządzanie strategią.....	70
8.2 Komunikacja społeczna Strategii	73
8.3 Monitorowanie, ewaluacja i system aktualizacji	74
Spis rysunków	78
Spis tabel	79
Spis wykresów.....	80

1. Wprowadzenie

Strategia rozwoju współpracy Subregionu Brzeskiego na lata 2014 -2020 z perspektywą do roku 2025 definiuje główne kierunki, w jakich podejmowane będą zintegrowane działania na rzecz poprawy jakości życia mieszkańców oraz warunki dla wzrostu gospodarczego w obszarze funkcjonalnym Brzegu. Strategia zawiera też szczegółowy plan operacyjny w zakresie projektów o charakterze zintegrowanym, których realizacja ma bezpośrednio przyczynić się do zwiększenia dynamiki rozwoju społeczno-gospodarczego Subregionu. W tym sensie niniejszy program ma charakter narzędzia, które może być skutecznie wykorzystywane w ramach systemu strategicznego zarządzania procesami rozwojowymi w perspektywie wieloletniej. Subregion Brzeski to jeden z 4 kluczowych (poza Aglomeracją Opolską) ośrodków wzrostu, stąd dynamika i efektywność modernizacji tego obszaru jest istotna w perspektywie wzmacniania potencjału całego województwa opolskiego.

Współpraca samorządów w ramach Subregionu Brzeskiego opiera się na solidnych podstawach i wieloletniej tradycji partnerstwa. Pierwszym projektem realizowanym na tym obszarze było przedsięwzięcie „Oczyszczanie ścieków w Brzegu”. Kolejne lata przyniosły szeroką gamę przedsięwzięć podejmowanych w formule partnerstwa o różnym zakresie i skali. Te fundamenty stanowią doskonały punkt wyjścia dla rozszerzania zasięgu i form działania w formule partnerstwa między samorządami tworzącymi Subregion. Jednocześnie podejście zintegrowane w zakresie strategicznego zarządzania rozwojem jest w pełni koherentne z kluczowymi elementami polityki Unii Europejskiej w perspektywie 2020 roku, tj. powiązania wymiaru terytorialnego i rozwojowego. W szczególności chodzi o wykorzystanie aspektów rozwoju lokalnego kierowanego przez społeczność oraz zintegrowanych inwestycji terytorialnych.

Jednocześnie Subregion Brzeski to typowy miejski obszar funkcjonalny, którego rdzeń (główny ośrodek) stanowi miasto Brzeg, natomiast jego naturalnym zapleczem (w szczególności pod względem osiedleńczym w ramach procesów suburbanizacji) są otaczające miasto tereny gmin wiejskich.

Unikatowy charakter Subregionu Brzeskiego wyraża się przede wszystkim w administracyjnej przynależności tego obszaru do dwóch województw (opolskiego – w przeważającej części oraz dolnośląskiego). Specyfika ta jest zarówno szansą w kontekście możliwości wykorzystania potencjału współpracy międzyregionalnej, także w sensie przychylności władz wojewódzkich oraz wzmocnienia sieci powiązań Opolszczyzny i Dolnego Śląska. Równocześnie sytuacja ta może być barierą dla realizacji projektów o charakterze zintegrowanym – głównie w odniesieniu do zapewnienia finansowania dla poszczególnych projektów partnerskich angażujących samorządy z różnych województw. W tym wypadku możliwości wykorzystania wsparcia z Regionalnych Programów Operacyjnych mogą być utrudnione.

1.1 Struktura Strategii

Niniejsza Strategia jest *de facto* wieloletnim programem rozwoju, gdzie jako fundamentalne założenie uwzględniono wymiar podejścia zintegrowanego oraz oddziaływań w układzie terytorialnym w odniesieniu do Subregionu.

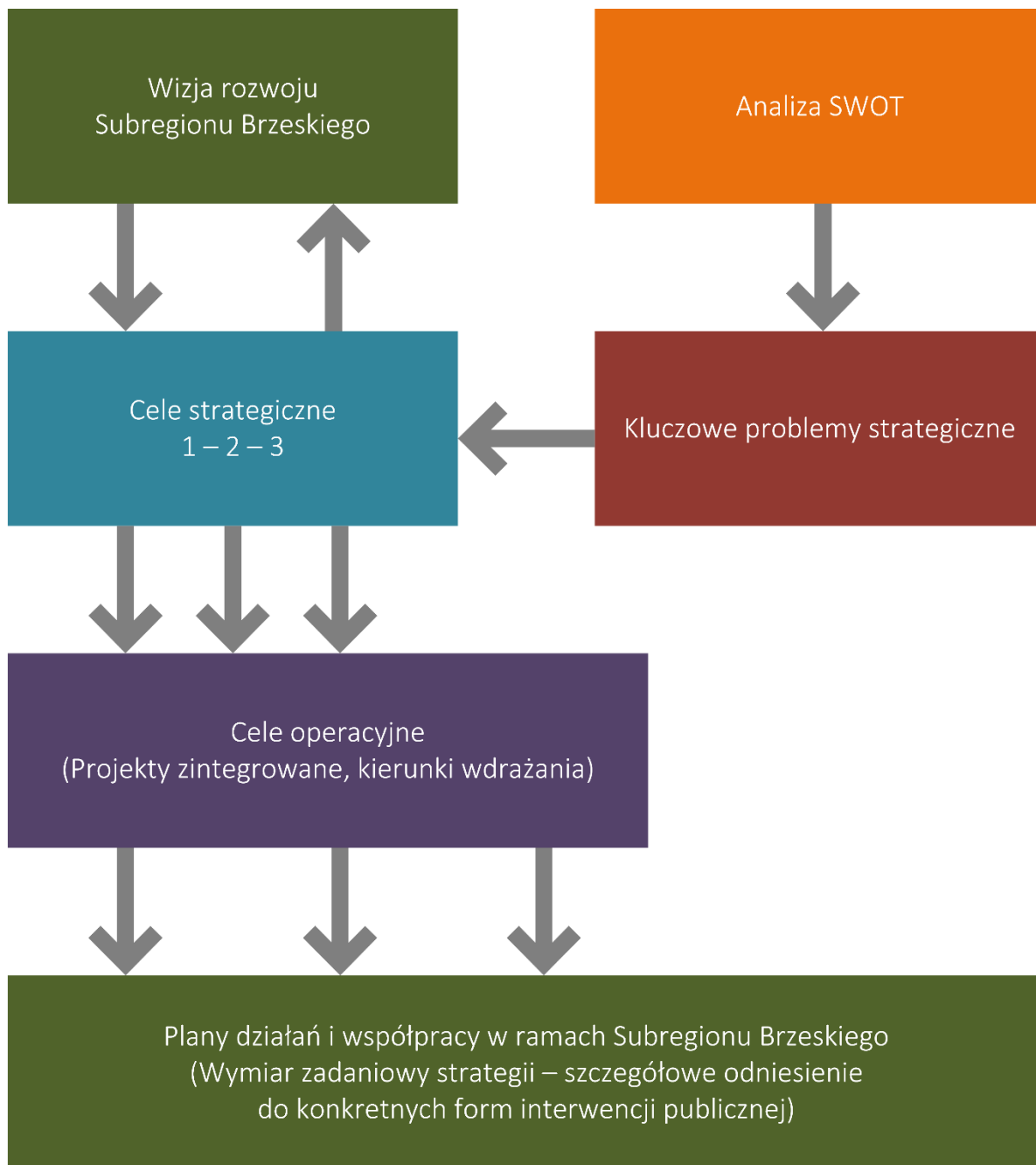
Podstawą merytoryczną opracowania Strategii jest diagnoza społeczno-gospodarcza obszaru Subregionu Brzeskiego. Kompleksowy profil Subregionu wraz z prezentacją danych statystycznych, analizą trendów oraz analizami porównawczymi w ramach Strategii został zaprezentowany w ujęciu syntetycznym – gdzie wyodrębniono najważniejsze parametry i zjawiska w zakresie rozwoju społeczno-gospodarczego.

Kolejnym elementem procedury opracowania Strategii było sporządzenie analizy metodą SWOT. To klasyczne podejście metodologiczne stanowi element pośredni procesu planowania strategicznego – zawierając wnioski z diagnozy pozwala na jednoznaczne wskazanie potencjałów i barier rozwojowych, do których odnoszą się następnie projektowane w ramach Strategii kierunki interwencji.

Kluczowymi elementami programu rozwoju współpracy w ramach Subregionu Brzeskiego są oczywiście rozdziały 3. i 4. niniejszego opracowania zawierające wizję rozwoju, cele strategiczne, cele operacyjne oraz plany działań. Na bazie wyników analizy SWOT określono kluczowe problemy rozwojowe dla obszaru oddziaływania Strategii, co pozwoliło wyznaczyć

obszary planowania oraz główne kierunki strategiczne. Tym samym struktura części planistycznej przybrała formę zaprezentowaną na poniższym rysunku.

Rysunek 1 Schemat struktury Strategii rozwoju współpracy Subregionu Brzeskiego

Realizowany proces planistyczny obejmuje również wymiar zarządzania strategicznego w ramach realizacji niniejszego programu. Zdefiniowany został zatem system wdrażania Strategii rozwoju współpracy Subregionu Brzeskiego, który obejmuje szereg zadań

i procesów, wymagających zaangażowania różnych instytucji i struktur organizacyjnych w obrębie współdziałania samorządów. System zarządzania strategią opiera się zatem w wymiarze ogólnym na trzech głównych elementach:

- Formułowanie Strategii (obejmujące w pierwszej kolejności opracowanie niniejszego dokumentu, ale również jego aktualizacje – modyfikacje poszczególnych zapisów),
- Wdrażanie Strategii (działania wynikające ze strategii, podejmowane przez instytucje samorządowe na rzecz osiągnięcia celów strategicznych),
- Monitoring rezultatów i warunków wdrażania Strategii (systematyczna ocena poziomu realizacji celów strategicznych i wydajności systemu wdrażania – wyniki monitoringu stanowią wytyczne w zakresie aktualizacji i doskonalenia systemu wdrażania strategii).

Aspekty te stanowią główną treść drugiej części niniejszego opracowania, a przy uwzględnieniu zapisów dotyczących systemu finansowania Strategii stanowią spójną koncepcję zarządzania strategicznego w ramach Subregionu Brzeskiego w wymiarze merytorycznym i operacyjnym.

Należy zaznaczyć, że niniejsza, ostateczna treść „Strategii rozwoju współpracy Subregionu Brzeskiego na lata 2014 – 2020” z perspektywą do roku 2025 jest głównym produktem prac, na które łącznie składają się następujące odrębne opracowania:

- „Koncepcja prac nad analizą diagnostyczną i strategią Subregionu”,
- „Diagnoza obszaru funkcjonalnego Subregionu Brzeskiego”,
- „Program rozwoju obszaru funkcjonalnego Subregionu Brzeskiego”,
- „Sprawozdanie z prac badawczych i diagnostycznych”,
- „Sprawozdanie z konsultacji społecznych”,
- „Prognoza oddziaływania na środowisko”.

1.2 Procedura opracowania programu

Niniejsza strategia została opracowana w ramach realizacji projektu „Wzmocnienie efektywnej współpracy i integracji JST w obszarze Subregionu Brzeskiego poprzez rozwój powiązań funkcjonalnych”, realizowanego przez Gminę Brzeg, przy dofinansowaniu

ze środków Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego w ramach Programu Operacyjnego Pomoc Techniczna 2007-2013 (konkurs dotacji na działania wspierające jednostki samorządu terytorialnego w zakresie planowania miejskich obszarów funkcjonalnych ogłoszony przez Ministerstwo Rozwoju Regionalnego).

Opracowania składające się na „Strategię rozwoju współpracy Subregionu Brzeskiego na lata 2014-2020 z perspektywą do roku 2025” są wynikiem prac zespołu Stowarzyszenia Wspierania Inicjatyw Gospodarczych DELTA PARTNER zrealizowanych na podstawie umowy z Gminą Brzeg nr OR.IV.042.2.2014 z dnia 22 lipca 2014 r.

Prace nad Strategią koncentrowały się w 3 kluczowych obszarach:

- Diagnoza społeczno-gospodarcza Subregionu Brzeskiego:
 - Kwerenda danych ze źródeł wtórnych (analiza metodą desk research),
 - Badania sondażowe metodą ankiety telefonicznej (CATI),
 - Badania sondażowe metodą tradycyjną (PAPI),
 - Badania sondażowe wspomagane komputerowo (CAWI),
 - Badania metodami jakościowymi – przeprowadzenie wywiadów pogłębionych z reprezentantami organizacjami społecznymi i instytucji otoczenia biznesu (IDI),
 - Opracowanie sprawozdania z badań sondażowych,
 - Opracowanie kompletnej diagnozy społeczno-gospodarczej,
- Program rozwoju współpracy Subregionu Brzeskiego:
 - Syntetyczne ujęcie wyników diagnozy społeczno-gospodarczej Subregionu Brzeskiego,
 - Analiza metodą SWOT,
 - Spotkania konsultacyjne (z elementami warsztatu planowania strategicznego) z koordynatorami z ramienia samorządów współpracujących w ramach Subregionu,
 - Opracowanie projektu Strategii, weryfikacja proponowanych zapisów,
 - Zatwierdzenie ostatecznego brzmienia programu,

- Konsultacje społeczne:
 - Przeprowadzenie konsultacji społecznych on-line (kwestionariusz udostępniony w Internecie),
 - Przeprowadzenie spotkań konsultacyjnych (zaproszenie liderów społecznych z obszaru funkcjonalnego Subregionu Brzeskiego),
 - Wyłożenie projektu Strategii w jednostkach samorządu zaangażowanych w projekt,
 - Sporządzenie raportu z konsultacji (wraz z ewentualnym uwzględnieniem poszczególnych uwag w ostatecznej treści Strategii lub z uzasadnieniem dla uwag nieuwzględnionych).

Dodatkowym elementem prac było sporządzenie Prognozy Oddziaływania na Środowisko na potrzeby Strategicznej Oceny Oddziaływania na Środowisko (SOOŚ) dla opracowanych dokumentów o charakterze planistycznym. Z uwagi na dużą dynamikę prac nad Strategią prognozę oddziaływania na potrzeby SOOŚ realizowano równolegle z pracami nad ostatecznymi wersjami dokumentów planistycznych, przyjmując maksymalny zakres zawartości prognozy oddziaływania na środowisko zgodnie z art. 51 ust. 2 ustawy z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko.

2. Wyniki diagnozy strategicznej

2.1 Analiza źródeł wtórnych – synteza

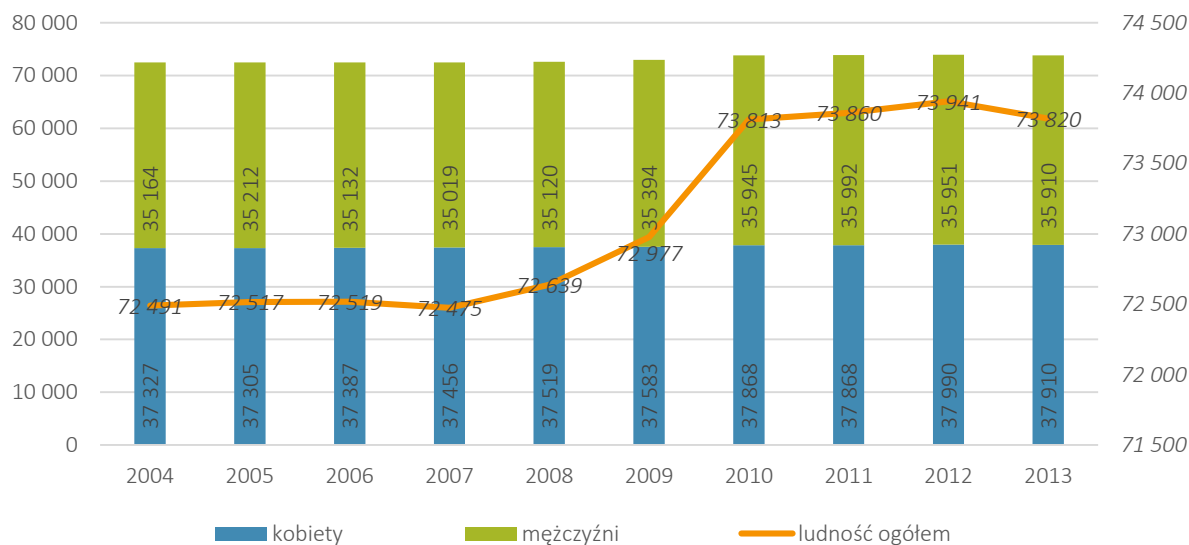
Subregion Brzeski jest obszarem funkcjonalnym łącznie tworzonym przez sześć jednostek samorządu terytorialnego z terenu województwa opolskiego (gmina miejska Brzeg, gmina wiejska Lubsza, gmina wiejska Skarbimierz, gmina wiejska Olszanka, powiat brzeski) i województwa dolnośląskiego (gmina wiejska Oława). Obszar zajmuje powierzchnię 665 km² i zamieszkiwany jest przez 73 820 osób (37 910 kobiet oraz 35 910 mężczyzn). Rdzeniem obszaru, wokół którego tworzą się powiązania funkcjonalne jest Miasto Brzeg.

Lokalizacja obszaru jest jednym z jego zasadniczych potencjałów. Subregion jest położony bardzo korzystnie, w odległości ok. 70 km pomiędzy miastami wojewódzkimi Opolem i Wrocławiem. Dzięki tak atrakcyjnej lokalizacji oraz uwarunkowań wewnętrznych obszar jest otwarty na dwa województwa, co czyni z niego swoistą bramę pomiędzy Opolszczyzną a Dolnym Śląskiem. Możliwości komunikacyjne wynikające z bliskiego przebiegu autostrady A4 i oddalonego o 13 km od rdzenia obszaru węzła autostradowego, a także sieć dróg krajowych i wojewódzkich, połączenia kolejowe oraz bliskość Portu Lotniczego Wrocław, czynią z Subregionu Brzeskiego obszar o dużej dostępności komunikacyjnej.

Z kolei głównym wyzwaniem rozwojowym związanym z położeniem jest potrzeba budowania przewagi konkurencyjnej w skali województwa, głównie opolskiego – jakości w sensie gospodarczym lub społecznym, która w sposób trwały wyróżniać będzie obszar w skali całego regionu, przyczyniając się w znacznym stopniu do jego przyszłego zrównoważonego rozwoju.

Subregion Brzeski charakteryzuje się stabilnym poziomem zaludnienia obserwowanym w ostatniej dekadzie, co wskazuje na ogólnie rozumianą atrakcyjność osiedleńczą obszaru, zapewne ugruntowaną pokoleniowo, jednak zróżnicowaną z perspektywy poszczególnych gmin obszaru.

Wykres 1 Ludność Subregionu Brzeskiego w latach 2004 – 2013 [os.]

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

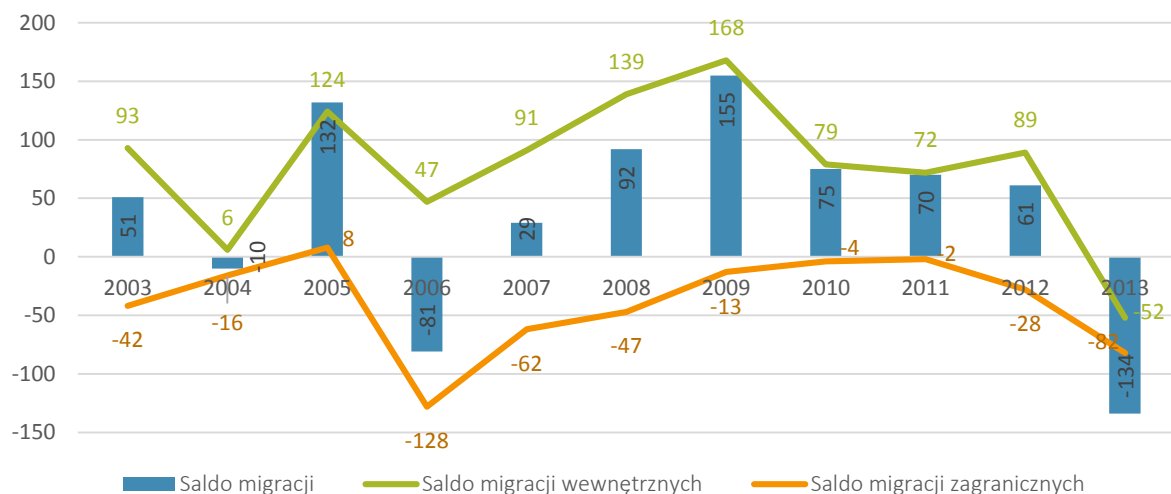
Wraz z danymi dotyczącymi przyrostu naturalnego, saldo migracji stanowi kluczowy czynnik wpływający na liczbę osób zamieszkujących Subregion. Potencjał pozwalający na uzyskanie pozytywnej dynamiki przyrostu naturalnego oraz dodatniego salda migracji na analizowanym terenie osiągnąć jest głównie poprzez mechanizmy przyciągające do zamieszkania młodych ludzi na tym obszarze. Do tej pory potencjał ten był wystarczająco wykorzystywany, jednakże należy mieć na uwadze, iż w przypadku utrzymania się trendu z 2013 roku, konieczne będzie podjęcie działań mających na celu wzrost atrakcyjności osiedleńczej Subregionu.

Tabela 1 Przyrost naturalny na 1 000 ludności – analiza porównawcza

Obszar	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Polska	-0,4	-0,2	-0,1	0,1	0,3	0,9	0,9	0,9	0,3	0	-0,5
Powiat brzeski	-0,1	0	0,3	0,2	0,2	1,1	1	0	-0,1	-0,3	-1,4
Oława	-0,8	-1,4	2	3,6	1,8	1,2	3,4	2,5	-0,8	0,6	0,4
Brzeg	-0,4	-0,5	-1,4	0,1	-0,6	-0,2	1,1	-1,6	-0,1	-0,3	-2,2
Skarbimierz	3,9	1,8	5,5	3,2	2,4	3,2	0,9	4,1	0,9	1,8	-0,1
Lubsza	-1	-1,2	-0,3	-1	-0,5	3	0,8	0,2	-1,6	-2,3	-1,4
Olszanka	-1,2	-0,4	-2	-2	-2,2	2,6	0,8	2,2	-0,4	-1	-2

Źródło: opracowanie własne

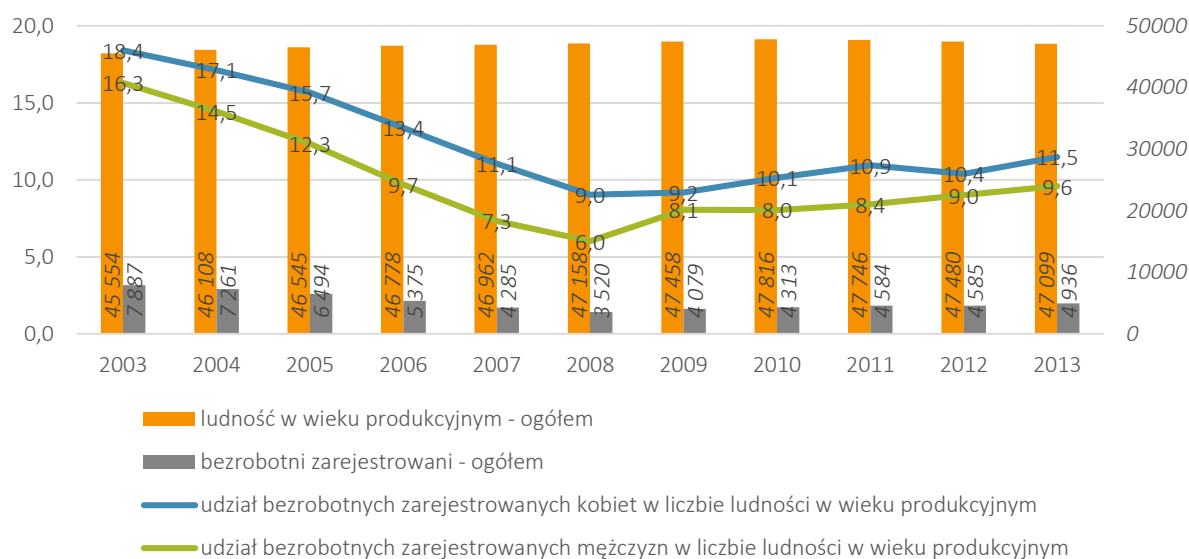
Wykres 2 Saldo migracji Subregionu Brzeskiego w latach 2003 - 2013

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

Korzystna dla rozwoju społeczno-gospodarczego Subregionu Brzeskiego jest tendencja wzrostowa udziału osób w wieku produkcyjnym w liczbie ludności ogółem, szczególnie, że przekłada się to na wzrost liczby osób pracujących przy spadku liczby osób bezrobotnych w ostatnich latach. Utrzymanie tego rodzaju pozytywnych tendencji implikuje konieczność ciągłego podnoszenia szeroko rozumianej atrakcyjności osiedleńczej obszaru, ze wskazaniem na uwarunkowania gospodarcze i rynek pracy.

Wykres 3 Struktura ludności Subregionu Brzeskiego w latach 2003 - 2013

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

Kondycja gospodarcza obszaru funkcjonalnego zależy jest m.in. od struktury zasobów podmiotów gospodarczych, rynku pracy i warunków dla rozwoju przedsiębiorczości.

Na terenie obszaru brak jest podmiotów gospodarczych zatrudniających powyżej 1 000 pracowników. W województwie opolskim jest ich 10, a w dolnośląskim 61. Subregion Brzeski wyróżnia odsetek firm zatrudniających od 0-9 pracowników. Jest ich 8 071 i stanowią aż 96,87% ogółu podmiotów gospodarczych (średnia dla województwa opolskiego wynosi 95,83%, a dolnośląskiego 96,33%). Dobrze rozwinięta mała przedsiębiorczość, nastawiona głównie na świadczenie usług i drobną wytwórczość (handel, budownictwo, przetwórstwo przemysłowe), stanowi o charakterze lokalnej przedsiębiorczości i rynku pracy Subregionu Brzeskiego. Liczba podmiotów zatrudniających od 10 do 49 pracowników wynosi 218 i spada, co warunkować może niski poziom przedsiębiorczości. Przedsiębiorstwa zatrudniające od 250 do 999 pracowników znajdują się w jedynie w Brzegu. Ponad 96% wszystkich podmiotów należy do sektora prywatnego, a jedynie 3,7% zalicza się do sektora publicznego. Największa liczba podmiotów zarejestrowana jest w głównym ośrodku miejskim obszaru. Drugą pod względem liczby przedsiębiorstw jest Gmina Oława. Łącznie na obszarze tych dwóch gmin funkcjonuje 76% wszystkich podmiotów zarejestrowanych w Subregionie Brzeskim.

Tabela 2 Struktura przedsiębiorstw – analiza porównawcza w aspekcie wielkości zatrudnienia

Jednostka terytorialna	liczba zatrudnionych			
	0 - 9	10 - 49	50 - 249	250 - 999
Powiat brzeski	9 764	287	48	7
Brzeg	5 007	120	28	4
Lubsza	801	21	2	0
Olszanka	344	13	1	0
Oława	1 161	41	6	0
Skarbimierz	758	23	2	0
Subregion Brzeski	8 071	218	39	4
Udział w ogólnej liczbie podmiotów - Subregion	96,87%	2,62%	0,47%	0,05%
Udział w ogólnej liczbie podmiotów - Polska	95,59%	3,57%	0,73%	0,09%

Źródło: opracowanie własne

W rozwoju społeczno-gospodarczym znaczącą rolę odgrywa wspieranie przedsiębiorczości i procesów innowacyjnych. Ze względu na specyfikę działania i społeczne podłoże istotnym elementem łączącym mechanizmy rynkowe i działania administracji publicznej są możliwości instytucji otoczenia biznesu. Niestety na terenie Subregionu Brzeskiego praktycznie nie można mówić o sieci IOB, w tym brak również instytucji z tego sektora wspierających przedsiębiorców w zakresie finansowym.

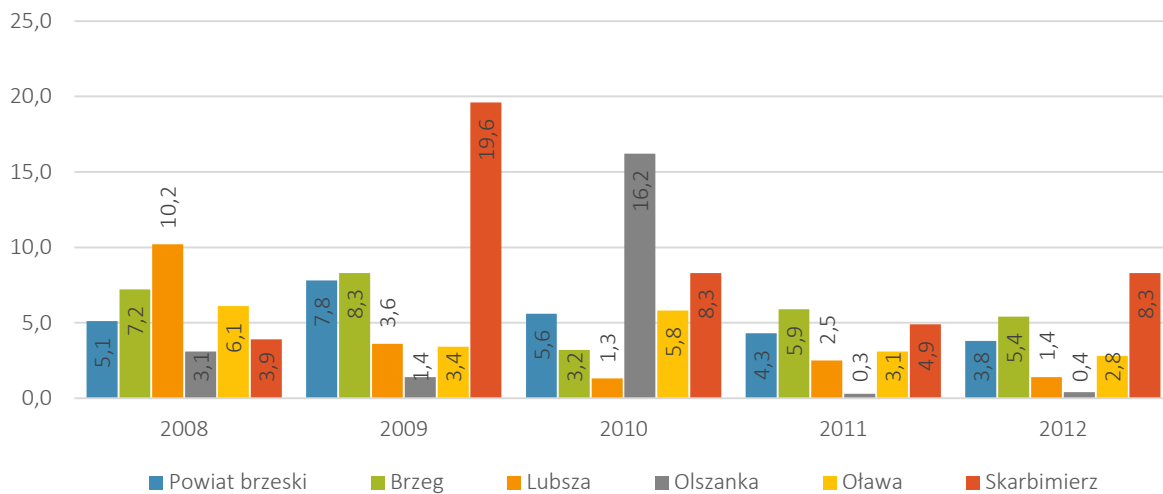
Zlokalizowanie obszaru na terenie dwóch zróżnicowanych pod względem atrakcyjności inwestycyjnej województw może prowadzić do trudności w rzeczywistej ocenie potencjału gospodarczego ze strony ewentualnych inwestorów. Znaczna część Subregionu Brzeskiego położona jest w województwie opolskim, czyli regionie o niskiej atrakcyjności inwestycyjnej, natomiast obecność gminy Oława (druga pod względem liczby przedsiębiorstw w Subregionie Brzeskim) pozwala wiązać obszar z najbardziej atrakcyjnym inwestycyjnie regionem Polski, jakim jest województwo dolnośląskie. Właściwe wykorzystanie tej zależności może być czynnikiem przyciągającym inwestorów na teren Subregionu Brzeskiego. Dlatego istotne znaczenie ma kondycja obszaru z perspektywy zasobów terenów inwestycyjnych oraz infrastruktury komunikacyjnej i technicznej. Zaletą Subregionu Brzeskiego, a także analizowanych terenów inwestycyjnych jest ich dobre położenie i skomunikowanie. Położenie terenów inwestycyjnych w bliskiej odległości od autostrady A4, główne drogi krajowe będące alternatywą dla autostrady, dostęp do linii kolejowej wschód – zachód, rzeka Odra oraz łatwy i szybki dostęp do lotniska pasażerskiego i towarowego we Wrocławiu jest dużą zaletą przy wyborze miejsca lokalizacji nowej inwestycji przez potencjalnych inwestorów. Pomimo tego, że gmina Brzeg posiada tereny o najwyższej atrakcyjności inwestycyjnej (klasa A), rdzeń obszaru boryka się z ograniczeniami inwestycyjnymi o charakterze terytorialnym (rzeka Odra i obwodnica miasta). Pozostałe tereny inwestycyjne cechują trudności o charakterze technicznym, nie są dostatecznie uzbrojone, a jakość sieci dróg też nie jest odpowiednio przystosowana.

Subregion Brzeski mimo znaczących arterii komunikacyjnych o zasięgu krajowym i międzynarodowym jest zarazem jednym z terenów o najniższym wskaźniku gęstości dróg o nawierzchni twardej. Biorąc pod uwagę dane dostępne dla powiatu brzeskiego omawiany

współczynnik wynosi 79,9 km na 100 km². Świadczy to o nieprzystosowaniu sieci dróg na terenie Subregionu Brzeskiego biorąc pod uwagę wzrastające natężenie ruchu drogowego, implikujące zwiększone obciążenia komunikacyjne. Dodatkowo zidentyfikowano brak rozwiązań o charakterze kompleksowym umożliwiającym usprawnienie ruchu w Brzegu oraz jego obszarze funkcjonalnym. W wyniku realizowanych inwestycji następuje rozwój sieci dróg na obszarze Subregionu oraz poprawa jej jakości.

Udział wydatków na drogi publiczne w wydatkach ogółem przedstawia poniższy wykres.

Wykres 4 Wydatki na drogi publiczne jako % wydatków ogółem samorządów Subregionu Brzeskiego

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

Diagnoza infrastruktury technicznej w poszczególnych gminach wskazuje na jej zróżnicowany poziom rozwoju. W kontekście gospodarczym, tj. przyciągnięcia nowych inwestycji do obszaru funkcjonalnego, zwłaszcza na wyodrębnione w tym celu tereny inwestycyjne, istotne jest ich pełne przygotowanie do obsługi inwestorów, chcących rozpocząć tam działalność gospodarczą. Ważne jest uzbrojenie terenów w sieć średniego i niskiego napięcia, gaz ziemny i koksowniczy, instalację wodociągową, kanalizacyjną i centralnego ogrzewania. Tworzenie, poprzez tego typu działania, istniejących terenów inwestycyjnych atrakcyjniejszymi, pozwoli na stymulowanie rozwoju gospodarczego Subregionu Brzeskiego.

Dostęp mieszkańców do mediów (wodociąg, gaz, kanalizacja) jest jednym z ważniejszych wyznaczników jakości życia na danym obszarze. Oddziałuje z jednej strony na atrakcyjność

inwestycyjną oraz osiedleńczą, przyczyniając się do rozwoju budownictwa mieszkaniowego, z drugiej może wpływać na aktywność potencjalnych inwestorów.

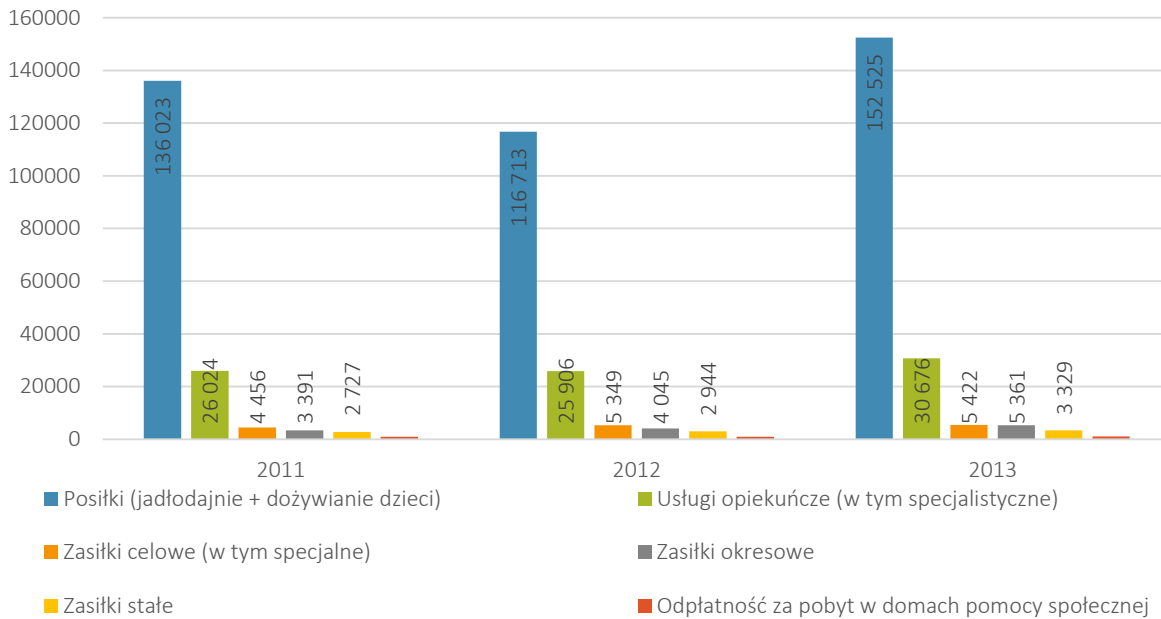
W kontekście rozwoju gospodarczego Subregion Brzeski stoi przed problemami związanymi z drenażem kapitału ludzkiego przez wiodące ośrodki wzrostu województw dolnośląskiego i opolskiego (co może doprowadzić do odpływu wykształconej kadry pracowniczej i znacznego spowolnienia rozwoju społeczno-gospodarczego) oraz wysoką konkurencją innych ośrodków subregionalnych w Polsce w zakresie przyciągania inwestycji (w szczególności miasta dysponujące znaczącymi zasobami terenów potencjalnie atrakcyjnych dla rozwoju biznesu).

Utrzymanie korzystnego poziomu atrakcyjności osiedleńczej wiąże się z kondycją szeroko rozumianych usług społecznych w zakresie ochrony zdrowia, edukacji, kultury, sportu i rekreacji.

Rozmieszczenie i dostępność do instytucji związanych z ochroną zdrowia na obszarze Subregionu Brzeskiego nie jest równomierna. Dominującą pozycję posiada rdzeń obszaru – Miasto Brzeg, w którym funkcjonują 22 przychodnie. W następnej kolejności dostęp do placówek ambulatoryjnej opieki zdrowotnej najlepszy jest w Gminie Olszanka. Na obszarze Subregionu funkcjonuje 38 przychodni zdrowia, ich liczba systematycznie rośnie. Duże znaczenie dla mieszkańców obszaru ma funkcjonowanie placówki leczenia stacjonarnego – Brzeskie Centrum Medyczne (łącznie 12 oddziałów specjalistycznych, w tym dwa dzienne) oraz Zakład Opiekuńczo-Leczniczy, Szpitalny Oddział Ratunkowy i 7 przyszpitalnych poradni specjalistycznych.

Należy zauważyć, iż sytuacja materialna rodzin zamieszkujących obszar funkcjonalny uległa pogorszeniu, co związane jest także z rosnącym udziałem osób w wieku poprodukcyjnym na diagnozowanych obszarze. Poddając analizie świadczenia społeczne w Subregionie Brzeskim zanotowano wzrost liczby świadczeń we wszystkich rodzajach pomocy. W 2013 roku, w stosunku do 2011 największy wzrost zanotowano w przypadku udzielonych zasiłków okresowych (wzrost o 58%).

Wykres 5 Liczba zrealizowanych świadczeń pomocy społecznej na obszarze Subregionu Brzeskiego

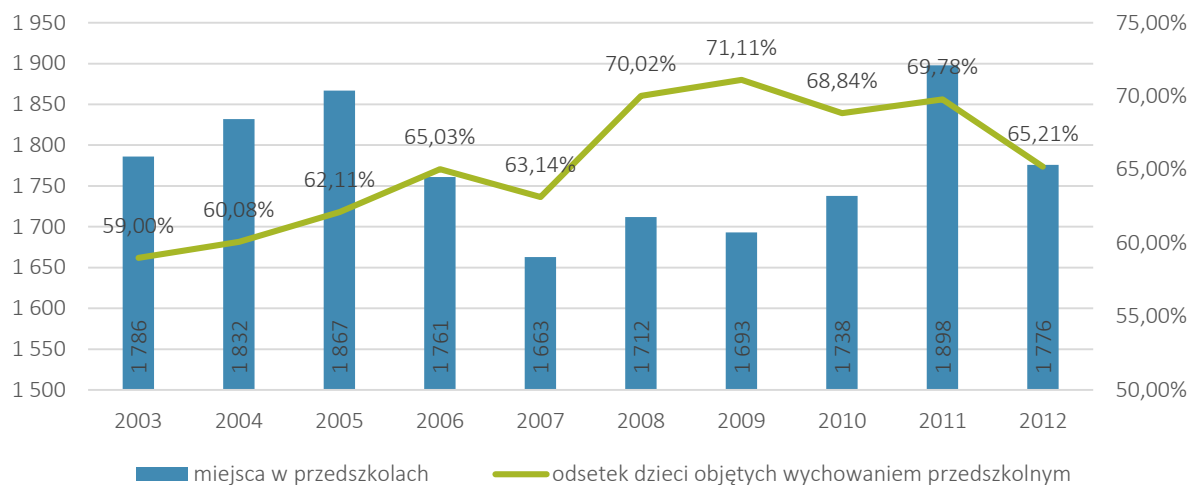
Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

Na obszarze funkcjonalnym obserwuje się niedobór placówek, jak i problem z niewystarczającą liczbą miejsc w placówkach opieki nad dziećmi do trzeciego roku życia w stosunku do istniejącego zapotrzebowania, co uniemożliwia m.in. godzenie życia zawodowego z rodzinnym i powrót matek do pracy.

Na terenie Subregionu Brzeskiego wychowanie przedszkolne realizowane jest przez 22 przedszkola, które łącznie z 77 oddziałami przedszkolnymi oferują 1 776 miejsc dla dzieci. Odsetek dzieci objętych wychowaniem przedszkolnym w okresie 2003-2012 wzrósł we wszystkich jednostkach poza Miastem Brzeg (spadek o 0,04 p. proc. w 2012 r. w stosunku do 2003 r.) oraz Gminą Lubsza (spadek o 2,51 p. proc. w 2012 r. w stosunku do 2003 r.). Największy wzrost zanotowano w Gminie Oława (o 24,98 p. proc. w 2012 r. w stosunku do 2003 r.), którą jako jedyną spośród członków Subregionu charakteryzował w 2012 roku dodatni przyrost naturalny oraz najwyższe saldo migracji wewnętrznych.

Wzrasta liczba dzieci korzystających z tego rodzaju opieki, dlatego konieczne jest utrzymanie tendencji wzrostowej w liczbie placówek zapewniających opiekę dla dzieci w wieku przedszkolnym.

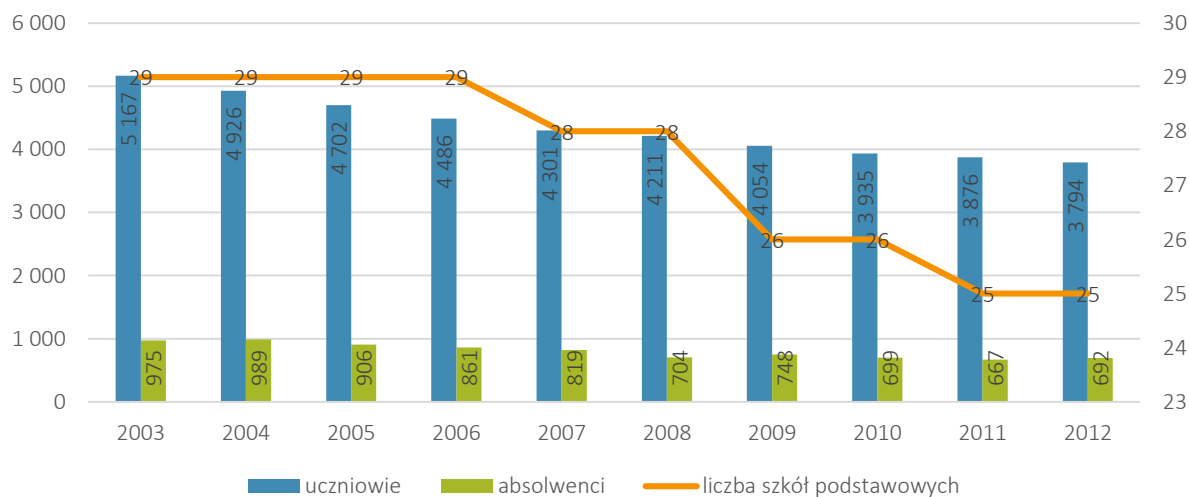
Wykres 6 Usługi publiczne w zakresie edukacji przedszkolnej w Subregionie Brzeskim

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

Sieć szkół podstawowych na obszarze funkcjonalnym tworzy 25 placówek, w których uczyło się w 2012 roku 3 794 uczniów. Liczba uczniów szkół podstawowych zmniejszyła się o 27% w badanym okresie, a liczba absolwentów o 29%.

Wykres 7 Usługi publiczne w zakresie edukacji podstawowej w Subregionie Brzeskim

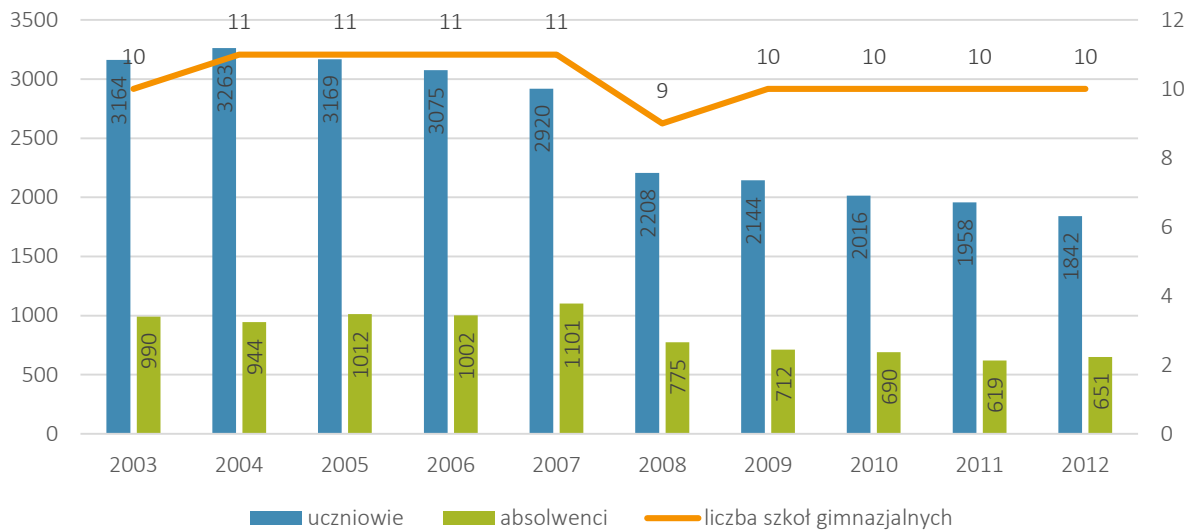

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

W powiecie brzeskim funkcjonuje 17 szkół gimnazjalnych do których uczęszczało 2 892 uczniów oraz opuściło 1 004 absolwentów (2012 r., dane GUS). Na obszarze gmin wchodzących w skład Subregionu działalność prowadzi 10 szkół, w których uczyło się 1 842

gimnazjalistów. W badanym okresie zmniejszyła się zarówno liczba uczniów, jak i absolwentów.

Wykres 8 Usługi publiczne w zakresie edukacji na poziomie gimnazjalnym w Subregionie Brzeskim

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

W zakresie szkolnictwa ponadgimnazjalnego placówkami ogólnokształcącymi dysponują Brzeg oraz Skarbimierz, co powoduje że mieszkańcy pozostałych gmin zmuszeni są korzystać z infrastruktury oddalonej od swojego miejsca zamieszkania. Szkoły ponadgimnazjalne z obszaru Subregionu oraz zlokalizowane na terenie powiatu brzeskiego umożliwiają zarówno edukację na poziomie ogólnokształcącym, jak i możliwości kształcenia zawodowego z rozbudowaną ofertą edukacyjną.

Absolwenci szkół ponadgimnazjalnych Subregionu Brzeskiego podejmują najczęściej decyzję o dalszym kształceniu się w placówkach szkolnictwa wyższego, zarówno w publicznego, jak i, coraz częściej, niepublicznego sektora edukacji. Na terenie obszaru funkcjonuje Wyższa Szkoła Humanistyczno-Ekonomiczna w Brzegu, której oferta obejmuje studia I stopnia na kierunkach: pedagogika, filologie: angielska, angielsko-rosyjska, rosyjska, historia oraz 36 kierunków studiów podyplomowych.

Wiodącym ośrodkiem życia kulturalnego, jak również podmiotem świadczącym usługi kulturalne wyższego rzędu jest rdzeń Subregionu Brzeskiego. Wśród najprężniej

funkcjonujących instytucji w Brzegu, należy podkreślić znaczenie Muzeum Piastów Śląskich oraz Brzeskiego Centrum Kultury, które pełni rolę instytucji świadczącej usługi dla wszystkich mieszkańców obszaru funkcjonalnego. W perspektywie budowania zintegrowanego i wewnętrznie spójnego subregionu, należy podkreślić integracyjną funkcję BCK. Znaczenie dla rozwoju kulturalnego mieszkańców subregionu mają również małe ośrodki kultury i sieć bibliotek w poszczególnych gminach. Jednak należy zaznaczyć, że poziom infrastruktury kulturalnej w Subregionie Brzeskim nie jest dostateczny, a poziom czytelnictwa spada.

Tabela 3 Lokalny system instytucji kultury Subregionu Brzeskiego

Ośrodki i instytucje kultury	
Brzeg	<ul style="list-style-type: none"> – Miejska Biblioteka Publiczna im. Księcia Ludwika I, – Wojewódzka Biblioteka Pedagogiczna, – Miejska Biblioteka Publiczna – Brzeskie Centrum Kultury.
Lubsza	<ul style="list-style-type: none"> – Gminny Ośrodek Kultury w Lubszy, – gminne biblioteki publiczne w: Lubszy, Michałowicach, Dobrzyniu, Mąkoszycach, Kościerzycach, Czepielowicach, – świetlice wiejskie w 20 miejscowościach.
Olszanka	<ul style="list-style-type: none"> – Gminny Ośrodek Kultury i Sportu w Olszance, – świetlice wiejskie w miejscowościach: Janów, Jankowice Wielkie, Krzyżowice, Gierszowice, Czeska Wieś, Pogorzela, Przylesie, Obórki oraz Michałów, – Centrum Kultury i Rekreacji w Pogorzeli (sekcja sportów siłowych) – obiekt szatniowo – rekreacyjny w Olszance.
Oława	<ul style="list-style-type: none"> – Gminna Biblioteka Publiczna wraz z 7 filiami na terenie gminy.
Skarbimierz	<ul style="list-style-type: none"> – Gminna Biblioteka Publiczna w Skarbimierzu, – na terenie gminy znajduje się 11 świetlic wiejskich (3 w trakcie budowy).

Źródło: opracowanie własne

Subregion Brzeski charakteryzuje się relatywnie wysoką liczbą materialnych zabytków dziedzictwa kulturowego. Pomimo złego stanu wielu z nich, mają one szansę na przeprowadzenie rewitalizacji i wdrożenie nowych funkcji.

Tabela 4 Zasoby dziedzictwa kultury i historii Subregionu Brzeskiego

Obiekty zabytkowe	
Brzeg	<ul style="list-style-type: none"> – Zamek Piastów Śląskich w Brzegu, – Kościół pw. Św. Mikołaja, – Kościół Podwyższenia Krzyża Św., – Ratusz Miejski, – dawny kościół franciszkanów, – pomnik św. Trójcy, – Budynek Gimnazjum Piastowskiego, – Brama odrzańska, – Wieża Ciśnień.
Lubsza	<ul style="list-style-type: none"> – kościoły : neogotycki w Szydłowicach (1900r.) z obrazem Madonny, neogotycki z XVII w. z rzeźbami w Mąkoszycach, wieża kościelna w Dobrzyniu poł. XIX w.), kościół w Tarnowcu, oraz w Czepielowicach, – dzwonnica z pocz. XX w. w Borucicach, – park dworski z XIX w. z grobowcem rodziny Landsbergów w Mąkoszycach, – basen – kąpielisko w Lubszy z lat 30-tych XX w. – gorzelnia w zespole folwarcznym w Mąkoszycach z 1857 r.
Olszanka	<ul style="list-style-type: none"> – szlak unikalnych XIV wiecznych polichromii ściennych w zabytkowych kościołach w Obórkach, Krzyżowicach i Pogorzeli, – gotyckie kościoły znajdujące się w: Gierszowicach, Przylesiu, Czeskiej Wsi, Jankowicach Wielkich i Michałowie – XVII – wieczny dwór w Olszance, – zabytkowy budynek dworca kolejowego w Olszance, – wodociągowa wieża ciśnień z 1925 r. zbudowana na planie sześcioboku w Olszance; – dwa zespoły pałacowo-parkowe, uznane za zabytki kultury: w Obórkach z 14 gatunkami drzew, m.in. 125-letnie lipy drobnolistne oraz w Janowie z 17 gatunkami drzew i 5 gatunkami krzewów. Najstarsze z nich mają ok. 170 lat.
Oława	<ul style="list-style-type: none"> – dwa zespoły pałacowe w Oleśnicy Małej oraz Jakubowicach, – zabytkowe kościoły, krzyże pokutne, liczne kapliczki przydrożne i kalwarie.
Skarbimierz	<ul style="list-style-type: none"> – kościół parafialny p.w. św. Jakuba Apostoła w Małujowicach z XIV w. wraz z gotyckimi polichromiami,

- zabytkowe kościoły we wsiach: Bierzów, Brzezina, Kruszyna, Łukowice Brzeskie, Małujowice, Pęcice, Zielęcice i Zwanowice.
- zabytkowa płyta granitowa w Brzezynie z wyrytym orłem śląskim oraz inskrypcją dotyczącą wybrukowania w 1584 roku drogi do Wrocławia przez Jerzego II, księcia na Legnicy i Brzegu.
- XVIII-wieczny pałac w Zwanicach wraz z parkiem krajobrazowym.

Źródło: opracowanie własne

Organizacje pozarządowe są ważnym elementem wpływającym na rozwój lokalny. Związane jest to z pełnieniem przez nie funkcji integracyjnej w społecznościach lokalnych, czyli udziale w procesie budowania więzi społecznych, zbliżania jednostek i społeczności lokalnych. W ostatnich latach na obszarze Subregionu Brzeskiego liczba zarejestrowanych podmiotów trzeciego sektora – stowarzyszeń i fundacji – dynamicznie rosła i w 2013 roku wyniosła 185. Charakterystyczne jest, że pomimo wzrostu liczby tego rodzaju podmiotów, w rdzeniu obszaru sektor NGO jest słabo rozwinięty, ponadto trudno oszacować jakościowy wzrost aktywności obywatelskiej w całym subregionie, ponieważ część zarejestrowanych organizacji może pozostawać nieaktywnych.

Funkcjonowanie organizacji pozarządowych jest o tyle istotne, że uzupełniają one swoimi działaniami ofertę instytucji publicznych, przyczyniając się do wzbogacenia propozycji kulturalnej czy edukacyjnej regionu, realizują przedsięwzięcia społeczne i liczne inicjatywy, które w efekcie przekładają się na atrakcyjność turystyczną oraz osiedleńczą obszaru.

Oprócz wskaźników odnoszących się do organizacji społecznych, drugą zmienną określającą aktywność lokalną społeczności jest jej udział w wyborach – innymi słowy frekwencja wyborcza. Wskazuje ona na kilka ważnych kwestii, takich jak: chęć aktywnego udziału w wyborze elit sprawujących władzę i ewentualną ich zmianę o ile nie zaspokajają potrzeb i oczekiwań mieszkańców, przekonanie o sprawczości dokonanego wyboru oraz przywiązaniu do regionu. Jest to najbardziej miarodajne podczas wyborów lokalnych, ponieważ wskazuje na zainteresowanie sprawami społeczności lokalnej.

Mając na uwadze zidentyfikowane zasoby społeczno-kulturalne i uwarunkowania geograficzno-przyrodnicze Subregionu Brzeskiego, należy zwrócić uwagę na możliwości rozwojowe branży turystycznej, która w perspektywie długoterminowej może stać się

istotnym elementem regionalnej gospodarki. Diagnoza obszaru wsparcia wskazuje, iż atrakcyjność turystyczna i rozpoznawalność podmiotów tworzących obszar funkcjonalny ogniskuje się wokół jego centrum administracyjnego i gospodarczego. Potwierdza to raport Opolskiej Regionalnej Organizacji Turystycznej pn. „Ruch turystyczny w województwie opolskim i na pograniczu polsko-czeskim w 2012 roku”, w którym Zamek Piastów Śląskich w Brzegu plasuje się jako jedna z głównych atrakcji turystycznych Opolszczyzny (na 20 sklasyfikowanych). Miasto Brzeg jest ósmą najbardziej rozpoznawalną miejscowością turystyczną w województwie opolskim, co świadczy o potencjale rozwojowym turystyki, jako branży wpływającej na dynamikę rozwoju społeczno-gospodarczego całego obszaru. Zgodnie z rekomendacjami zawartymi w omawianym raporcie OROT wskazane poniżej ośrodki, w tym Brzeg, powinny stać się „w przyszłości swoistymi centrami wzrostu regionalnej gospodarki turystycznej”. Uprawnia to do wnioskowania o wysokim potencjale rozwojowym regionu w zakresie turystyki.

Tabela 5 Brzeg w rankingu potencjału turystycznego w województwie opolskim

Lokata rankingowa	Nazwa miejscowości	Łączna liczba wskazań w badaniu ankietowym (respondenci zagraniczni)
1	Opole	881 (289)
2	Nysa	442 (115)
3	Moszna	264 (70)
4	Krasiejów	212 (53)
5	Góra Świętej Anny	186 (38)
6	Otmuchów	162 (39)
7	Brzeg	159 (52)
8	Kamień Śląski	118 (46)
9	Głuchotały	118 (24)
10	Prudnik	102 (12)

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych OROT

Poza turystyką miejską subregion ma również zasoby umożliwiające rozwój agroturystyki i ekoturystyki opierającej się o eksplorację obszarów atrakcyjnych przyrodniczo, takich jak Stobrawski Park Krajobrazowy. Subregion Brzeski posiada łącznie 10 837,46 ha obszarów prawnie chronionych, z czego 8 587,90 ha posiada status Parku Krajobrazowego. Jednocześnie na omawianym obszarze funkcjonalnym znajduje się 45 pomników przyrody. Średnia lesistość gmin tworzących subregion to – 15,2% (najwyższe zalesienie występuje w Lubszy – 46,0% – wysoki współczynnik lesistości jest głównie udziałem Stobrawskiego Parku Krajobrazowego, natomiast najniższe w Brzegu – 0,1%). Udział terenów prawnie chronionych w łącznej powierzchni Subregionu Brzeskiego wynosi 16,3% – zasoby w postaci terenów atrakcyjnych przyrodniczo umożliwiają tworzenie infrastruktury turystycznej i okołoturystycznej przeznaczonej również dla mieszkańców w postaci stref rekreacji i wypoczynku, co bezpośrednio wpłynie na jakość życia oraz atrakcyjność osiedleńczą regionu.

W kontekście analizy atrakcyjności przyrodniczej warto podkreślić funkcjonowanie Stobrawskiego Parku Krajobrazowego, który zajmuje powierzchnię 52 600 ha. Celem utworzonego parku jest ochrona wielu gatunków zwierząt i roślin. Kompleksy leśne stanowią niemal 80% powierzchni parku. Jest to najmłodszy park krajobrazowy województwa opolskiego.

Polityka Unii Europejskiej w kontekście ochrony środowiska naturalnego poprzez działania nastawione na rzecz odnawialnych źródeł energii daje szansę również dla Subregionu Brzeskiego na zachowanie dobrego stanu środowiska. Dlatego istotne są też działania lobbystyczne na rzecz utworzenia Nadodrzańskiego Parku Krajobrazowego „Dolina Odry II”.

Trendy turystyczne zmierzające w stronę chęci obcowania z naturą dają szansę dla Subregionu na dynamiczny rozwój tak sprofilowanej turystyki. Jednak zdiagnozowana niekorzystna dynamika ruchu turystycznego, brak dostatecznej infrastruktury do aktywnego spędzania wolnego czasu oraz brak działań promujących ruch turystyczny mogą skutecznie taki rozwój utrudniać. Warto podkreślić powiązania funkcjonalne pomiędzy rdzeniem omawianego obszaru a gminami wiejskimi, które wskazują na możliwość tworzenia zróżnicowanych produktów turystycznych łączących dziedzictwo kultury materialnej

z aktywnym wypoczynkiem. Komplementarność i kierunki rozwojowe poszczególnych gmin uprawniają do wskazania turystyki jako obszaru o wysokim potencjale wzrostu.

W diagnozie potencjału turystycznego Subregionu Brzeskiego zidentyfikowane zostały kluczowe problemy rozwojowe:

- Rozbudowa i budowa zintegrowanego systemu szlaków pieszych i ścieżek rowerowych na terenie Subregionu Brzeskiego,
- Brak punktów informacji turystycznej na terenach wiejskich obszaru, co uniemożliwia zbudowanie systemu obsługi turystów odwiedzających teren Subregionu,
- Brak wspólnej promocji oferty turystycznej i atrakcji turystycznych (przyrodniczych i kulturowych),
- Niski poziom zróżnicowania i dostępności do bazy noclegowo – gastronomicznej lub jej niemal zupełny brak na terenach wiejskich,
- Brak ogólnodostępnych kąpielisk posiadających nowoczesne zaplecze sanitarne i gastronomiczne na terenach podmiejskich.

Realizacja programu „Odra 2000” pozwoliła racjonalnie zagospodarować Odrę (ciek wodny o kluczowym znaczeniu dla regionu zarówno w kontekście stymulowania ruchu turystycznego, jak również rozwoju jego funkcji transportowych), która stała się rzeką bezpieczną, dostarczającą energii z funkcjonujących elektrowni wodnych, co wpływa na rozwój nowoczesnych technologii przyjaznych środowisku (OZE).

2.2 Analiza SWOT

Tabela 6 Analiza SWOT – słabe i mocne strony Subregionu

Mocne strony	Słabe strony
<ul style="list-style-type: none"> – Korzystne położenie pomiędzy miastami wojewódzkimi: Opolem i Wrocławiem – Bliskość autostrady A4 i węzła autostradowego (odległość 13 km od rdzenia obszaru) – Dostępność komunikacyjna do sieci dróg krajowych i wojewódzkich – Bliska odległość do portu lotniczego – Wrocław – Położenie nad Odrą – rzeką o znaczeniu krajowym – Stabilny poziom zaludnienia w ostatniej dekadzie – Tendencja wzrostowa udziału osób w wieku produkcyjnym w liczbie ludności ogółem – Wzrost liczby osób pracujących – Spadek liczby osób bezrobotnych – Dobrze rozwinięta mała przedsiębiorczość – korzyści dla lokalnego rynku pracy – Posiadanie terenów o najwyższej atrakcyjności inwestycyjnej (A) – gmina Brzeg 	<ul style="list-style-type: none"> – Słaba infrastruktura drogowa (najniższy wskaźnik gęstości dróg o nawierzchni twardej w województwie) – Duże dysproporcje pomiędzy gminami związane z atrakcyjnością osiedleńczą obszaru – Tendencja spadkowa udziału osób w wieku przedprodukcyjnym w liczbie ludności ogółem – Nasilające się zjawisko suburbanizacji (wyludnianie się głównego ośrodka miejskiego na rzecz gmin wiejskich) – Wzrost udziału osób w wieku poprodukcyjnym w liczbie ludności ogółem – Wysokie wskaźniki obciążenia demograficznego mające wpływ na rozwój gospodarczy obszaru – Zróżnicowany poziom bezpieczeństwa w poszczególnych gminach – Wysoki wskaźnik przestępstw o charakterze gospodarczym – Dysproporcje w dostępie do infrastruktury technicznej

Mocne strony	Słabe strony
<ul style="list-style-type: none">– Ponadprzeciętna atrakcyjność inwestycyjna rdzenia obszaru w ramach sekcji PKD (C,G,I,M)– Położenie części obszaru (gmina Oława) w najbardziej atrakcyjnym inwestycyjnie regionie Polski (woj. dolnośląskie)– Dobre położenie i skomunikowanie terenów inwestycyjnych– Wzrost dochodów budżetowych– Potencjał turystyczny: rdzeń obszaru wśród 8 najbardziej rozpoznawalnych miejscowości w woj. opolskim– Zasoby przyrodnicze do rozwoju agroturystyki i ekoturystyki (Stobrawski Park Krajobrazowy i rezerwat przyrody)– Możliwość tworzenia zróżnicowanych produktów turystycznych (zasoby kultury materialnej, warunki do aktywnego wypoczynku)– Rozbudowana oferta edukacyjna w zakresie szkolnictwa ponadgimnazjalnego i zawodowego– Obecność placówki szkolnictwa wyższego (Wyższa Szkoła Ekonomiczno-Humanistyczna w Brzegu)	<ul style="list-style-type: none">– Słabo rozwinięta sieć kanalizacji i wodociągowa– Bardzo niski poziom zgazyfikowania– Niska atrakcyjność inwestycyjna ze względu na położenie znacznej części obszaru w regionie o niskiej atrakcyjności inwestycyjnej (woj. opolskie)– Ograniczenia inwestycyjne o charakterze terytorialnym dla rdzenia obszaru (rzeka Odra i obwodnica miasta)– Brak dostatecznego uzbrojenia terenów inwestycyjnych– Sieć dróg nieprzystosowana do terenów inwestycyjnych– Brak rozwiniętej infrastruktury hydrotechnicznej na Odrze– Duże dysproporcje w rozlokowaniu podmiotów gospodarczych (76% podmiotów funkcjonuje w Mieście Brzeg i gminie Oława)– Brak dużych podmiotów gospodarczych, zatrudniających powyżej 1 000 osób

Mocne strony	Słabe strony
<ul style="list-style-type: none">– Tendencja wzrostowa w zakresie komputeryzacji obszaru– Duża liczba towarzystw i związków społeczno-kulturalnych równomiernie rozlokowanych w poszczególnych gminach obszaru– Wzrost liczby zarejestrowanych organizacji pozarządowych (głównie stowarzyszenia) – rozwój integracji i aktywności obywatelskiej– Wzrost frekwencji wyborczej i jej wyższy poziom w stosunku do średniej krajowej– Wzrost liczby placówek ambulatoryjnej opieki zdrowotnej– Obecność placówki leczenia stacjonarnego (Brzeskie Centrum Medyczne)– Dostęp do leczenia specjalistycznego i konsultacji w miastach wojewódzkich ze względu na dogodne położenie	<ul style="list-style-type: none">– Niski poziom przedsiębiorczości (spadek liczby podmiotów gospodarczych zatrudniających powyżej 9 osób)– Brak sieci instytucji otoczenia biznesu– Niskie zarobki (≈80% średniej krajowej)– Słaba infrastruktura turystyczna i okołoturystyczna– Niekorzystna dynamika ruchu turystycznego– Brak działań promujących ruch turystyczny– Zły stan zabytków kultury materialnej– Brak infrastruktury do aktywnego spędzania wolnego czasu (kąpieliska ogólnodostępne)– Brak dostatecznej liczby miejsc w placówkach dla dzieci w wieku do lat 3 (brak placówek w gminach wiejskich)– Niedostateczny poziom infrastruktury kulturalnej (brak odpowiednich obiektów lub zły stan techniczny)– Niski poziom czytelnictwa– Słabo rozwinięty sektor NGO– Wzrost liczby świadczeń pomocy społecznej (szczególnie zasiłki okresowe)

Tabela 7 Analiza SWOT – szanse i zagrożenia dla rozwoju Subregionu

Szanse	Zagrożenia
<ul style="list-style-type: none"> – Subregion Brzeski jako brama pomiędzy Opolszczyzną i Dolnym Śląskiem, dzięki położeniu na terenie dwóch województw – wykorzystanie go dla rozwoju współpracy międzyregionalnej – Atrakcyjna lokalizacja Subregionu w połowie drogi między dwoma obszarami aglomeracyjnymi – wrocławskim i opolskim (jako łącznika między tymi miastami, w ramach bardzo korzystnego układu komunikacyjnego, obejmującego oprócz dróg, także system połączeń kolejowych) – Budowa obwodnicy miasta Brzegu i rozbudowa najważniejszych szlaków drogowych – Utrzymywanie się trendu wzrostowego w zakresie liczby budynków mieszkalnych i wydłużającej się czynnej sieci kanalizacyjnej, co sprzyja osiedlaniu się na danym obszarze – Rozwój współpracy międzynarodowej (np. w ramach sieci miast partnerskich) i wykorzystanie najlepszych praktyk rozwoju obszarów wiejskich 	<ul style="list-style-type: none"> – Położenie Subregionu Brzeskiego granicach administracyjnych dwóch województw (opolskiego i dolnośląskiego), co może rodzić potencjalne komplikacje w kontekście finansowania zintegrowanych inwestycji terytorialnych – Brak rozwiązań o charakterze kompleksowym umożliwiającym, usprawnienie ruchu w Brzegu oraz jego obszarze funkcjonalnym, – Niezróżnicowana struktura osadnicza – blisko 98% powierzchni subregionu znajduje się na terenach o charakterystyce wiejskiej – Utrzymujące się w ciągu ostatniej dekady ujemne saldo migracji (sytuacja przybiera postać stałego, negatywnego trendu, który może utrzymywać się w dłuższym okresie czasu) – Utrzymujący się od trzech lat ujemny przyrost naturalny obserwowany w gminach Subregionu i tendencja spadkowa w udziale osób w wieku przedprodukcyjnym

Szanse	Zagrożenia
<ul style="list-style-type: none">– Dostępność systemowego (na poziomie krajowym i regionalnym) wsparcia dla podmiotów ekonomii społecznej jako alternatywnej formy działalności gospodarczej i aktywności zawodowej– Tendencja wzrostowa w zakresie liczby mieszkańców, co ma duże znaczenie dla potencjału demograficznego obszaru i warunkuje dobre perspektywy dla jego rozwoju– Podjęcie działań dostosowawczych w zakresie polityki prorodzinnej – rozwój placówek opieki nad dziećmi do 3 r.ż., co umożliwi godzenie życia zawodowego z rodzinnym i powrót matek do pracy– Dostępność środków zewnętrznych na finansowanie ważnych projektów inwestycyjnych i społecznych: fundusze strukturalne Unii Europejskiej, programy krajowe– Duża liczba obiektów (w tym zabytków kultury materialnej) możliwych do przeprowadzenia rewitalizacji i wdrożenia nowych funkcji– Możliwości rozwojowe branży turystycznej, która w perspektywie	<ul style="list-style-type: none">– Drenaż brzeskiego kapitału ludzkiego przez wiodące ośrodki wzrostu województwa dolnośląskiego i opolskiego (Wrocław, Opole) oraz Konurbację Górnośląską- emigracja wewnętrzna (do większych ośrodków gospodarczych) i zewnętrzna - może doprowadzić do odpływu wykształconej kadry pracowniczej i znacznego spowolnienia rozwoju społeczno-gospodarczego– Wysoka konkurencja innych ośrodków subregionalnych w Polsce w zakresie przyciągania inwestycji (w szczególności miasta dysponujące znaczącymi zasobami terenów potencjalnie atrakcyjnych dla rozwoju biznesu)– Pogłębianie się kryzysu finansów publicznych w kraju– Przeregulowany system prawny – dalszy wzrost poziomu złożoności i komplikacji prawa oraz tworzenie niejednoznacznych przepisów i częste zmiany w systemie prawnym– Dalszy wzrost obciążenia samorządów – cedowanie większej liczby zadań na gminy bez jednoczesnego zapewniania

Szanse	Zagrożenia
<p>długoterminowej może stać się istotnym elementem regionalnej gospodarki - wzrost zainteresowania turystów obszarem o cennych walorach przyrodniczo-krajobrazowych i licznych zabytkach</p> <ul style="list-style-type: none"> - Rozwój bazy gastronomiczno-hotelarskiej, promocja agroturystyki i ekoturystyki - widoczne są korzystne zmiany w trendach turystycznych (chęć obcowania z naturą) dające szansę na dynamiczny rozwój turystyczny subregionu - Rozbudowa i budowa zintegrowanego systemu szlaków pieszych i ścieżek rowerowych i łowisk wędkarskich na terenie Subregionu Brzeskiego oraz wspólna promocja oferty turystycznej i atrakcji turystycznych (przyrodniczych i kulturowych), - Lobbing na rzecz utworzenia Nadodrzańskiego Parku Krajobrazowego „Dolina Odry II” - Polityka Unii Europejskiej nastawiona na odnawialne źródła energii daje szansę na zachowanie dobrego stanu środowiska naturalnego. 	<p>środków finansowych na ich realizację, przyczyniająca się do stałego spadku możliwości inwestycyjnych samorządów</p> <ul style="list-style-type: none"> - Wysoka konkurencja prężnie działających, rozwiniętych ośrodków turystycznych w Polsce w zakresie przyciągania turystów (niewielkie zainteresowanie ofertą turystyczną Subregionu), - Brak motywacji samorządów i organizacji pozarządowych do zawiązywania szerokiej współpracy (wzajemne niezrozumienie potrzeb, ambicje poszczególnych podmiotów i ich liderów, brak doświadczenia NGO w partnerskim realizowaniu projektów, nowoczesnym zarządzaniu projektami społecznym i aplikowaniu o środki) - Konieczność zapewniania wkładów własnych do przygotowywanych projektów, przy stosunkowo niewysokich budżetach członków Subregionu - Niski poziom aktywności inwestorów w związku z niską stopą zwrotu inwestycji (poziom opodatkowania przedsiębiorców hamujący ich rozwój,

Szanse	Zagrożenia
	<p>wzrost konkurencyjności Wrocławia i Opolą, nastawionych na przyciąganie inwestorów, brak nowych inwestorów)</p> <ul style="list-style-type: none">– Trudności związane z finansowaniem inwestycji komunalnych (brak wolnych środków budżetowych, ograniczenie subwencji zewnętrznych, spadek dochodów budżetu z podatków)– Pogłębianie się rozwarstwienia pomiędzy oczekiwaniami pracodawców w odniesieniu do poszukiwanych pracowników (fachowcy z kwalifikacjami zawodowymi), a preferencjami edukacyjnymi młodzieży (wykształcenie wyższe)

2.3 Kluczowe problemy strategiczne

Podsumowując przeprowadzoną diagnozę obszaru wsparcia należy wskazać na te kluczowe elementy, które z jednej strony budują potencjał rozwojowy Subregionu Brzeskiego, z drugiej natomiast stanowią istotne elementy ograniczające szanse rozwojowe tego terenu. Zmienne te należy traktować jako czynniki wpływające bezpośrednio na założony plan strategiczny obszaru, który wyrażony został w przedstawionych w dalszej części opracowania celach strategicznych. Poniżej w syntetyczny sposób wskazujemy 6 obszarów problemowych, stanowiących istotne wyzwania rozwojowe dla Subregionu Brzeskiego, będące jednocześnie przyczynkami do zaprojektowanej logiki interwencji stanowiącej rdzeń opracowania.

1. Zła jakość infrastruktury komunikacyjnej – o słabej kondycji infrastruktury drogowej świadczy najniższy w województwie opolskim (w którym leży większa część subregionu) wskaźnik gęstości dróg. Budowy i modernizacji ze względu na złą jakość wymaga szereg dróg gminnych. Stan lokalnego układu komunikacyjnego nie pozwala w pełni wykorzystać potencjału wynikającego z korzystnego położenia Subregionu między dwoma obszarami aglomeracyjnymi – Wrocławia i Opola. Do jego najważniejszych mankamentów należy słaba wydajność przeprawy mostowej na rzece Odrze, jakość ciągu komunikacyjnego Brzeg-Oława, komunikacja węzła autostradowego na terenie Gminy Skarbimierz oraz brak obwodnicy miejscowości Pępice. Te i inne braki utrudniają poruszanie się wewnątrz obszaru, a niska jakość dróg w centrum zabytkowego miasta Brzeg przekłada się dodatkowo na obniżenie jego estetyki i atrakcyjności turystycznej. Wspomniany system drogowy jest również kluczowy w perspektywie wzrostu gospodarczego. Stan infrastruktury drogowej stanowi jeden z podstawowych warunków technicznych i organizacyjnych dla dynamicznego rozwoju gospodarczego Subregionu Brzeskiego (w tym obszarze przede wszystkim istotne jest zapewnienie infrastruktury drogowej bezpośrednio obsługującej tereny inwestycyjne).
2. Niewystarczająca atrakcyjność oferty dla inwestorów zewnętrznych – składa się na nią przede wszystkim poziom przygotowania terenów inwestycyjnych. Znaczna część z nich nie posiada w swych granicach kompleksowej infrastruktury – nie jest uzbrojona

w niezbędne sieci (kanalizacji deszczowej, sanitarnej, sieci wodociągowej itp.), brak też w ich obrębie systemu dróg wewnętrznych oraz dojazdowych. Samorządy tworzące subregion nie posiadają też wspólnej oferty promocyjnej, co znacznie utrudnia potencjalnym inwestorom zapoznanie się z możliwościami obszaru funkcjonalnego w tym zakresie.

3. Wymagające wzmocnienia zaplecze usług społecznych – na analizowanym obszarze zidentyfikowano znaczące braki w zakresie infrastruktury i usług służących osobom wymagającym wsparcia społecznego ze względu na wiek, niepełnosprawność czy sytuację materialną (głównie dzieci i osoby starsze, które nie są w stanie same zaspokoić swych potrzeb i zależne są od pomocy z zewnątrz). Przede wszystkim brak w Subregionie, a zwłaszcza w gminach wiejskich, dostatecznej liczby miejsc w placówkach opieki nad dziećmi do lat 3. Poza infrastrukturą żłobkową, istnieje zapotrzebowanie na poszerzenie usług placówek przedszkolnych (co znalazło swe potwierdzenie w badaniach ankietowych przeprowadzonych wśród mieszkańców) oraz domów opieki dla seniorów, co do których rozpoznano znaczny deficyt.
4. Słaba oferta zaplecza infrastruktury rekreacji, rozrywki i kultury – z jednej strony niedostateczne są warunki dla wypoczynku i aktywności sportowej oraz kulturalnej mieszkańców Subregionu, z drugiej zaś brak atrakcyjnych propozycji w tym zakresie ma przełożenie na malejącą atrakcyjność turystyczną obszaru funkcjonalnego. Niekorzystna jest dynamika ruchu turystycznego w Subregionie mierzona liczbą udzielonych noclegów, która zgodnie z danymi GUS z roku na rok spada, co świadczy o braku atrakcji, które mogłyby przyciągnąć potencjalnych odwiedzających na ten teren. Dodatkowo część działających w tej chwili obiektów nie jest dostosowana do potrzeb osób niepełnosprawnych ruchowo, co – biorąc pod uwagę postępujący proces starzenia się społeczeństwa i związane z tym ograniczenia – stanowi barierę dla wielu zainteresowanych tego typu ofertą. W zakresie istniejącej infrastruktury do najistotniejszych problemów zaliczyć można m.in. zły stan techniczny basenu w Lubczy oraz amfiteatru miejskiego w Brzegu. Problematiczny jest ponadto brak pewnych elementów bazy turystycznej, oczekiwanej również przez mieszkańców,

których funkcjonowanie na danym obszarze wpływa pośrednio na jego atrakcyjność osiedleńczą. Należą do nich zaaranżowane w poszczególnych miejscowościach ogólnodostępne punkty sportowo-rekreacyjne (np. z placami zabaw i siłowniami zewnętrznymi), ścieżki rowerowe czy szlaki piesze. Nie jest również wykorzystywany potencjał środowiskowy obszaru funkcjonalnego w postaci akwenów, które stwarzają warunki do rozwoju na tym terenie zaplecza turystyki i rekreacji wodnej (przystanie, kąpieliska, łowiska wędkarskie).

5. Utrzymujące się zagrożenie środowiska naturalnego – przeprowadzona analiza wykazała, że Subregion Brzeski wyróżnia wysoki potencjał do dynamicznego rozwoju agroturystyki i ekoturystyki. Za sprawą korzystnych zmian w trendach turystycznych, obserwuje się wzrost zainteresowania turystów miejscami o cennych walorach przyrodniczo-krajobrazowych i licznych zabytkach. Mimo, iż subregion cechuje mnogość atrakcji przyrodniczych i kulturowych należy położyć szczególny nacisk na ich zachowanie i zapobieganie czynnikom, które bezpośrednio im zagrażają. Jednym z nich jest wciąż niewystarczająco rozwinięta sieć wodno-kanalizacyjna, która wymaga jeszcze uzupełnienia na terenie wielu sołectw. Występują znaczne dysproporcje w dostępie do infrastruktury technicznej na terenie Subregionu. Zróżnicowany poziom rozwoju tej infrastruktury w poszczególnych gminach, a przede wszystkim bardzo słabo rozwinięta sieć wodociągowa, obniża również atrakcyjność inwestycyjną i osiedleńczą obszaru. Pewne niebezpieczeństwo stwarzają także zanieczyszczone i niedrożne rowy melioracyjne. Należy także zwrócić uwagę na postępujące zniszczenia tkanki zabytkowej obszaru, której część wymaga przeprowadzenia pilnej rewitalizacji. Dziedzictwo kulturowe i potencjał z nim związany jest ściśle powiązany z bogactwem przyrodniczym regionu. Brak podjęcia działań rewaloryzacyjnych i konserwacyjnych zagraża utratą cennych zasobów dziedzictwa Ziemi Brzeskiej.
6. Wysoka energochłonność gospodarki – z jednej strony niska jest wydajność energetyczna gospodarki Subregionu, która bazuje na przestarzałych technicznie metodach, nie wykorzystując w optymalnym stopniu odnawialnych źródeł energii (m.in. stosowania elektrowni wodnych), z drugiej zaś mało efektywny jest system

zarządzania energią w budynkach użyteczności publicznej. Choć w części obiektów zostały już wykonane prace mające na celu ograniczenie energochłonności, wciąż jeszcze wiele z nich wymaga kompleksowej termomodernizacji (izolacja budynków, wymiana okien, źródeł ciepła, instalacji grzewczych i inne). Dalsze odsuwanie tych działań przyczyni się do dużych strat ciepła w budynkach użyteczności publicznej, co powoduje nie tylko marnotrawstwo energii, ale generuje też znaczne straty finansowe. Nie bez znaczenia są również czynniki pozaekonomiczne, tj. negatywny wpływ na środowisko (gorsza jakość powietrza atmosferycznego) oraz nieodpowiednie warunki nauki i pracy m.in. w placówkach oświatowych.

3. Główne założenia rozwoju

3.1 Wizja rozwoju Subregionu Brzeskiego

W obrębie wizji Subregionu Brzeskiego ogniskują się fundamentalne aspiracje rozwojowe samorządów podejmujących program współpracy. Sukces Subregionu Brzeskiego rozumiany jest w niniejszej Strategii jako suma sukcesów samorządów i podejmowanych przez nie działań w wymiarze zintegrowanym. Jednocześnie samorząd pojmujemy tu szeroko – jako wspólnotę aktywnych mieszkańców, ich organizacji oraz instytucji. Stąd wizja rozwoju współpracy jest nakierowana na jakość życia mieszkańców obszaru Subregionu, definiowanego jako obszar funkcjonalny Brzegu, wykorzystujący uzupełniające się potencjały ośrodka miejskiego, obszarów wiejskich, lokalizacji i potencjału inwestycyjnego.

Subregion Brzeski 2020 to konkurencyjny obszar aktywności gospodarczej, zapewniający wysoką jakość usług publicznych oraz efektywnie wykorzystujący potencjał powiązań miasta, oraz gmin wiejskich na rzecz zintegrowanego rozwoju społeczno-ekonomicznego.

W powyższej wizji wyraźnie ujawniają się odniesienia do podstawowych wyzwań, założeń i uwarunkowań, które wyznaczają przestrzeń rozwoju współpracy w ramach Subregionu Brzeskiego:

- Aktywność gospodarcza

Podstawowym warunkiem dla dynamicznego rozwoju społeczno-gospodarczego jest tworzenie możliwie optymalnych warunków dla rozwoju biznesu. Fundamentalne znaczenie obszaru gospodarki (wyrażane głównie w formie postulatów dotyczących rozwoju rynku pracy) zostało ujawnione także w ramach przeprowadzonych badań społecznych na obszarze Subregionu. Trzeba przy tym pamiętać, że możliwości

działania samorządów w zakresie stymulowania rozwoju biznesu są ograniczone. Współpraca samorządów w ramach podejmowania zintegrowanych i spójnych działań może przynosić jednak wymierne efekty w zakresie poprawy warunków prowadzenia działalności gospodarczej. W tym obszarze kluczowe wydaje się zapewnienie wydajnego systemu komunikacyjnego w Subregionie. Równocześnie samorządy mogą podejmować zintegrowane projekty na rzecz zwiększenia atrakcyjności inwestycyjnej obszaru funkcjonalnego Brzegu – zarówno w wymiarze infrastrukturalnym (uzbrojenie i udostępnianie terenów inwestycyjnych), jak również w zakresie promocji inwestycyjnej (działań marketingowych nastawionych na kreowanie marki Subregionu Brzeskiego jako dogodnej lokalizacji dla inwestycji).

– Powiązania funkcjonalne

Strategia mocno akcentuje zwarty charakter przestrzenny subregionu oraz potencjał synergiczny. Jednocześnie wskazano ograniczenia (ale też szanse), które wynikają z faktu położenia Subregionu w dwóch województwach. Na etapie diagnozy został wyraźnie zidentyfikowany zakres silnych powiązań funkcjonalnych Brzegu z gminami wiejskimi (tzw. rdzeń i pierścień obszaru funkcjonalnego). Mamy tu do czynienia z zależnościami w obu kierunkach – zarówno dynamiką zjawiska suburbanizacji, jak i koncentracją specjalistycznych usług publicznych w Brzegu. Proces planowania strategicznego uwzględnia te zjawiska, stąd wskazano zadania, które swoją specyfiką odpowiadają kierunkom rozwoju obszaru (między innymi na obszarach wiejskich akcenty położone są na komunikację, rekreację, środowisko naturalne, a w mieście Brzeg na ochronę zdrowia, rewitalizację, kulturę, edukację ponadgimnazjalną). Również założenia rozwoju układu komunikacyjnego uwzględniają specyfikę obszaru funkcjonalnego. W tym zakresie kluczowe dla spójności obszaru wydaje się zapewnienie wydajności obsługi przeprawy przez rzekę Odrę w Brzegu.

– Usługi publiczne

Celem współpracy samorządów w ramach Subregionu jest świadczenie najwyższej jakości usług publicznych. Podejście, zgodnie z którym działalność samorządów rozpatrywana jest w kontekście usług, które świadczone są na rzecz mieszkańców,

inwestorów, turystów pozwala przyjmować nowoczesne formy działania. Jedną z nich (kluczową z punktu widzenia Subregionu Brzeskiego) jest optymalizacja systemu w kontekście współdziałania w ramach obszaru funkcjonalnego. Chodzi tu między innymi o specjalizację oraz doskonalenie poszczególnych pakietów, tak aby w możliwie najwyższym stopniu zaspokajać oczekiwania odbiorców, unikać dublowania się oferty, zagwarantować pełną dostępność poszczególnych elementów oferty bez względu na miejsce zamieszkania odbiorcy itp.

– Zrównoważony rozwój

Efektywne gospodarowanie zasobami dziedzictwa przyrodniczego i historycznego jest podstawowym warunkiem zapewnienia wysokiej jakości życia na obszarze Subregionu Brzeskiego. W świetle diagnozy strategicznej obszar środowiska naturalnego należy uznać jako istotny kontekst rozwoju społeczno-gospodarczego Subregionu. Wartość dziedzictwa przyrodniczego, w tym rzeka Odra, jest trudna do przecenienia, zasoby przyrodnicze całego obszaru są znaczące, a w społeczności panuje zgoda co do wysokiej oceny ich wartości. Jakość życia mieszkańców zależy w znaczącym stopniu od jakości otoczenia ekologicznego (pod uwagę brać trzeba stan zdrowia mieszkańców – warunkowany między innymi jakością wody, gleby, powietrza). Ważne jest, że działania na rzecz ochrony środowiska są w sposób oczywisty powiązane przestrzennie i stąd optymalną metodą ich podejmowania jest przyjęcie form zintegrowanych projektów w ramach obszaru funkcjonalnego.

3.2 Cele strategiczne

Określenie wizji rozwoju Subregionu Brzeskiego pozwoliło na zdefiniowanie zestawu celów strategicznych, które wyznaczają horyzont działań w ramach obszaru funkcjonalnego, definiując równocześnie obszary planowania w formule zintegrowanej. Cele strategiczne stanowią zatem główne kierunki interwencji i współpracy w perspektywie do 2020 roku. Warto podkreślić, że wyznaczone obszary planowania – w ramach których określono cele rozwoju – są kompletne, a więc obejmują całość obszarów, w których samorzady mogą podejmować skuteczną interwencję w formule zintegrowanej, jednocześnie wyznaczając linię demarkacyjną w odniesieniu do projektów, które należą do domeny indywidualnej aktywności partnerów w ramach Subregionu.

Rysunek 2 Strategiczne cele rozwoju współpracy w Subregionie Brzeskim

Cel strategiczny 1

Poprawa warunków technicznych i organizacyjnych dla dynamicznego rozwoju gospodarczego Subregionu Brzeskiego

Cel strategiczny 2

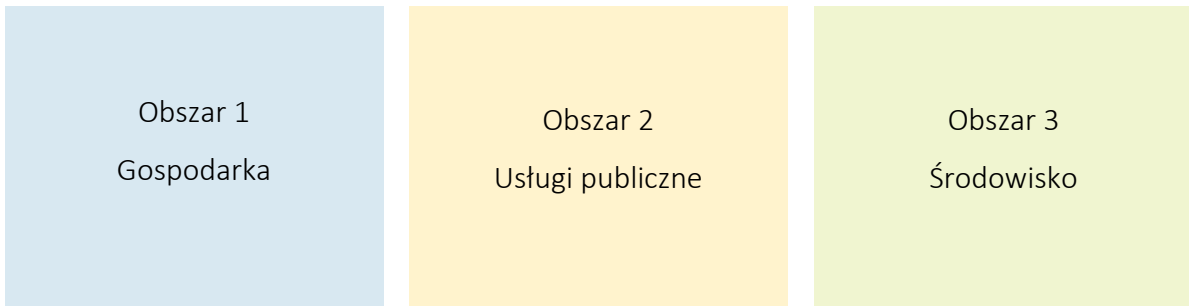
Budowa subregionalnego systemu zintegrowanych usług publicznych na bazie nowoczesnej infrastruktury

Cel strategiczny 3

Wzrost konkurencyjności subregionu w oparciu o dziedzictwo kulturowe i przyrodnicze oraz zwiększenie efektywności energetycznej

Wskazane powyżej cele strategiczne wyznaczają obszary działania Subregionu Brzeskiego jako porozumienia samorządów na rzecz rozwoju społeczno-gospodarczego. Na poziomie operacyjnym obszary te są tożsame z zawartością treściową projektów, których realizacja będzie rzeczywistym przedmiotem współpracy. Obszary te można zatem zdefiniować jako:

Rysunek 3 Domeny planowania strategicznego w Subregionie Brzeskim

W zakresie powyższych domen planowania (obszarów tematycznych) zostały w ramach Strategii zdefiniowane zadania, których realizacja ma przyczynić się do harmonijnego i zrównoważonego rozwoju Subregionu Brzeskiego. Warto zaznaczyć, że cele strategiczne oraz obszary interwencji bezpośrednio korespondują z kierunkami wsparcia, których realizacja w formule inwestycji zintegrowanych (tj. głównie w ramach miejskich obszarów funkcjonalnych) została wskazana w podstawowych dokumentach programowych dotyczących okresu programowania UE 2014-2020 (w szczególności w Umowie Partnerstwa).

4. Strategiczne kierunki działania – poziom operacyjny

4.1 Cele operacyjne

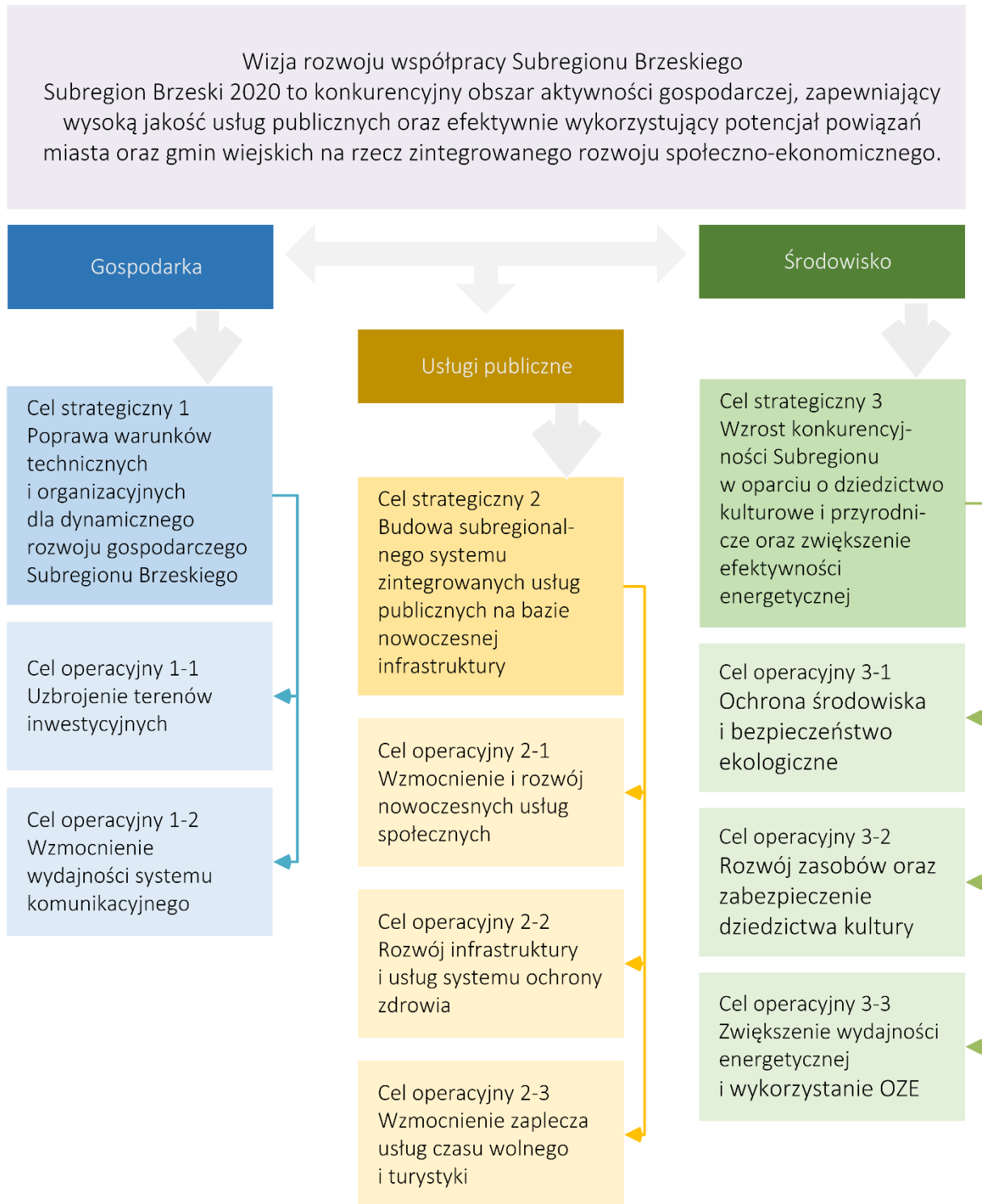
Struktura układu celów operacyjnych oraz działań i programów zdefiniowanych w ramach Strategii rozwoju współpracy Subregionu Brzeskiego wypracowana została w oparciu o zidentyfikowane w procesie diagnostycznym deficyty, potrzeby oraz możliwości i zasoby. Istotną rolę odegrały również bezpośrednie konsultacje ze specjalistami oraz pracownikami poszczególnych jednostek samorządowych zaangażowanych w działania w ramach Subregionu. Przyjęte cele strategiczne wyznaczają obszary tematyczne, w ramach których podejmowane będą działania na rzecz osiągnięcia celu głównego Strategii. Na poziomie operacyjnym mamy zatem do czynienia z wypełnieniem celów strategicznych treścią, poprzez wskazanie konkretnych kierunków działania w formie projektów lub programów (składających się z sekwencji projektów).

Trzeba zaznaczyć, że proces planowania strategicznego w odniesieniu do złożonych form współdziałania w ramach porozumienia subregionalnego nie zawsze pozwala na szczegółowe zdefiniowanie konkretnych zadań, których realizacja będzie przedmiotem wdrażania Strategii. W uzasadnionych przypadkach niniejsza Strategia określa zakres celów operacyjnych wskazując na kluczowe uwarunkowania odnoszące się do ich realizacji, precyzując jakiego typu projekty lub zadania muszą zostać przygotowane, aby osiągnąć zakładane efekty. Jednocześnie wszędzie tam, gdzie możliwe jest wskazanie konkretnych działań lub ich założeń tego typu zapisy zostały zawarte w treści Strategii, natomiast ich rozwinięcie zostało zaprezentowane w odrębnych materiałach – tzw. planach wykonawczych.

Poziom operacyjny stanowi zatem rozwinięcie treści celów strategicznych i obszarów tematycznych w formie zadań (infrastrukturalnych, społecznych lub łączących oba rodzaje interwencji). Rzeczowa realizacja projektów strategicznych wskazanych w niniejszym opracowaniu (poprzez uzyskanie określonych oddziaływań społeczno-gospodarczych) przyczyni się do osiągnięcia celów strategicznych oraz wizji rozwoju. Na poniższym schemacie

zaprezentowano system powiązań w ramach Strategii rozwoju współpracy Subregionu Brzeskiego obejmujący wizję rozwoju, cele strategiczne oraz cele operacyjne.

Rysunek 4 Struktura strategii: wizja, cele strategiczne, cele operacyjne

4.2 Plany działań

Wizja rozwoju współpracy Subregionu Brzeskiego jest wizją zmiany, której osiągnięcie wymaga podjęcia przez samorzady obszaru funkcjonalnego konkretnych działań, wdrażania zintegrowanych sekwencji zadań i programów. Podstawowa treść logiki interwencji w ramach Strategii została zaprezentowana wyżej w formie celów operacyjnych. Tym samym wyznaczono kierunki działania, które podejmować będą samorzady Subregionu Brzeskiego, aby skutecznie urzeczywistnić zdefiniowane uprzednio cele na poziomie strategicznym.

Dla każdego z obszarów planowania (Gospodarka / Usługi Publiczne / Środowisko) został wyznaczony zestaw celów operacyjnych, z których każdemu przyporządkowano konkretne zadania. W ten sposób można rozważać cele operacyjne jako zakresy projektów zintegrowanych (w niektórych przypadkach cel operacyjny może obejmować dwa lub więcej projektów zintegrowanych). Strategia nie definiuje ostatecznie zakresu zadań, które zostaną wyodrębnione jako projekty zintegrowane, głównie z uwagi na konieczność uwzględnienia w kolejnych latach uwarunkowań i specyfiki dostępnych źródeł finansowania. Niniejsza Strategia wskazuje jednak wprost zasób zadań, których realizacja jest przyporządkowana do danego celu operacyjnego. W ten sposób Strategia jednoznacznie określa jakie konkretne działania w ramach poszczególnych dziedzin i branż należy podjąć i wskazuje konkretne rozwiązania, których zastosowanie pozwoli na osiągnięcie widocznych i znaczących zmian jakościowych na obszarze Subregionu Brzeskiego.

Poziom operacyjny stanowi zatem uszczegółowienie celów strategicznych, a tam gdzie to możliwe zawiera opis konkretnych przedsięwzięć, które mogą dodatkowo być realizowane w grupach, jako projekty zintegrowane. Cele operacyjne stanowią zatem podstawowe jednostki odniesienia dla przygotowywania projektów zintegrowanych, które będą przedmiotem aktywnej współpracy samorządów Subregionu Brzeskiego w ramach implementacji Strategii. Warto podkreślić, że część działań ma charakter programowy i nie odnosi się do jednostkowych działań, tworząc tym samym przestrzeń dla kreatywnego rozwijania przestrzeni i zakresu współpracy w ramach Subregionu przez liderów instytucji samorządowych.

Należy podkreślić, że kolejność, w której wymienione zostały cele operacyjne, nie służy w żadnym stopniu nadaniu poszczególnym zapisom większej lub mniejszej rangi i nie odzwierciedla priorytetowego charakteru poszczególnych kierunków działania. Cele operacyjne są wskazywane w ramach logicznie i przedmiotowo powiązanych sekwencji czy grup, lecz co do zasady mają współmierną rangę i winny być w miarę możliwości realizowane równolegle.

Poniżej w formie tabelarycznej szczegółowo zaprezentowano zawartość poszczególnych celów operacyjnych.

Cel strategiczny 1

Poprawa warunków technicznych i organizacyjnych dla dynamicznego rozwoju gospodarczego Subregionu Brzeskiego

Cele operacyjne i działania

1-1	Uzbrojenie terenów inwestycyjnych
	<p>[a] Uzbrojenie terenu inwestycyjnego przy ul. Małujowickiej w Brzegu (teren o powierzchni ok. 55 ha znajduje się w zachodniej części Brzegu, stanowi obecnie własność komunalną). Działanie wymaga kompleksowych prac przygotowawczych, w tym w zakresie przyjęcia miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego, dokumentacji technicznej i środowiskowej. Zakłada się budowę systemu dróg wewnętrznych w obrębie terenu inwestycyjnego wraz z niezbędnym uzbrojeniem.</p> <p>[b] Uzbrojenie terenów inwestycyjnych w Skarbimierzu-Osiedle. W ramach zadania rozbudowana zostanie infrastruktura drogowa bezpośrednio obsługująca tereny inwestycyjne. Przewidziano także rozbudowę kanalizacji deszczowej, kanalizacji sanitarnej, sieci wodociągowej oraz budowę bocznicy kolejowej.</p> <p>[c] Promocja inwestycyjna – podejmowanie wspólnych projektów promocyjnych (wydawnictwa, udział w targach itp.).</p>
1-2	Wzmocnienie wydajności systemu komunikacyjnego
	<p>[a] Działania na rzecz budowy przeprawy mostowej na rzece Odrze wraz z kompleksowym systemem infrastruktury drogowej w ciągu komunikacyjnym Brzeg-Oława (inwestorem w ramach zadania winna być Generalna Dyrekcja Dróg Krajowych i Autostrad, rolą samorządów współpracujących w ramach Subregionu Brzeskiego jest promocja i lobbing na rzecz przygotowania i realizacji projektu).</p>

- [b] Budowa i modernizacja dróg gminnych i wewnętrznych na terenie Gminy Oława
Zadanie 1 (sołectwo Marcinkowice – ulice Słoneczna, Ogrodowa i Wiosenna, sołectwo Godzikowice – ulice Wierzbowa i Zaciszna).
- [c] Budowa i modernizacja dróg gminnych i wewnętrznych na terenie Gminy Oława
Zadanie 2 (sołectwo Bystrzyca – ulice Sosnowa, Sobieskiego, Słowackiego, Chrobrego, Boczna).
- [d] Budowa i modernizacja dróg gminnych i wewnętrznych na terenie Gminy Oława oraz Gminy Skarbimierz – budowa drogi łączącej miejscowości Psary i Małujowice na terenie Gmin Oława i Skarbimierz).
- [e] Przebudowa drogi gminnej publicznej nr 101 939 we wsi Czepielowice w Gminie Lubsza.
- [f] Przebudowa dróg w ramach kompleksowej rewitalizacji zabytkowego centrum miasta Brzeg.
- [g] Przebudowa ul. Wolności w Brzegu.
- [h] Poprawa komunikacji z węzłem autostradowym na terenie Gminy Skarbimierz i Gminy Olszanka wraz z budową obwodnicy Pępic i Przylesia.
- [i] Poprawa lokalnego układu komunikacyjnego (przebudowa drogi Skarbimierz – Małujowice).
- [j] Poprawa systemu komunikacyjnego poprzez remont i modernizację dróg gminnych i wewnętrznych na terenie Gminy Olszanka.
- [k] Przebudowa wraz z budową infrastruktury drogi powiatowej nr 1174 O, 1175 O Łukowice Brzeskie – Brzeg.

Cel strategiczny 2

Budowa subregionalnego systemu zintegrowanych usług publicznych na bazie nowoczesnej infrastruktury

Cele operacyjne i działania**2-1****Wzmocnienie i rozwój nowoczesnych usług społecznych**

- [a] Adaptacja obiektu przy ul. Wolności w Brzegu na mieszkania socjalne. Zadanie zakłada adaptację budynku po byłym internacie z przeznaczeniem na funkcje mieszkaniowe (mieszkania socjalne), a także docelowo realizację innych nowoczesnych form wsparcia (np. pomieszczenia tymczasowe lub mieszkania chronione).
- [b] Rozwój infrastruktury zaplecza systemu oświatowego (w tym rozwój zaplecza szkół i przedszkoli wraz z niezbędną przyszkolną infrastrukturą sportową).
- [c] Podniesienie atrakcyjności i jakości szkolnictwa zawodowego wraz z rozwojem zaplecza (w tym utworzenie nowoczesnego centrum kształcenia praktycznego).
- [d] Rozwój systemu opieki i usług dla osób starszych oraz dzieci do lat 3 (w tym uruchomienie lub wspieranie uruchomienia na terenie Subregionu domu spokojnej starości, rozwój zaplecza technicznego Zakładu Opiekuńczo-Leczniczego, budowa i uruchomienie publicznego żłobka w Gminie Oława). Rozbudowa Zakładu Opiekuńczo Leczniczego w Brzegu.
- [e] Wsparcie rozwoju ekonomii – w tym uruchomienie subregionalnego inkubatora przedsiębiorczości społecznej wraz z funkcją promocji aktywności mieszkańców (np. w formie subregionalnego centrum organizacji pozarządowych).

[f] Przebudowa obiektów po byłej szkole w Żłobiźnie – modernizacja obiektu wraz z adaptacją budynków z przeznaczeniem na funkcje mieszkaniowe (mieszkania socjalne i komunalne) oraz częściowo funkcje dziennego pobytu osób starszych.

2-2

Rozwój infrastruktury i usług systemu ochrony zdrowia

- [a] Budowa bloku operacyjnego wraz z centralną sterylizatornią oraz dostosowanie lądowiska do obowiązujących przepisów (zadanie realizowane przez Brzeskie Centrum Medyczne – jednostkę Powiatu Brzeskiego). Wstępna koncepcja realizacji projektu zakłada powstanie bloku operacyjnego o trzech salach, sali pooperacyjnej, centralnej sterylizatorni, centralnej dezynfekcji łóżek, dwóch nowych wind i pomieszczeń niezbędnych do funkcjonowania bloku. Zadanie realizowane na terenie obecnego kompleksu obiektów opieki medycznej w Brzegu.
- [b] Lądowisko dla Brzeskiego Centrum Medycznego. Projekt zakłada budowę lądowiska dla śmigłowca Lotniczego Pogotowia Ratowniczego, zlokalizowanego w bliskiej odległości od Szpitalnego Oddziału Ratunkowego. Realizacja projektu pozwoli zapewnić pacjentom niezbędną pomoc i specjalistyczną opiekę medyczną w najkrótszym możliwym czasie.
- [c] Doposażenie jednostek Ochotniczej Straży Pożarnej w zakresie realizacji przez nie zadań ratowniczych (także medycznych, pierwszej pomocy w zdarzeniach drogowych itp.).

2-3

Wzmocnienie zaplecza usług czasu wolnego i turystyki

- [a] Budowa Centrum Kultury Rekreacji i Sportu w Skarbimierzu-Osiedle. Zadanie dedykowane zarówno mieszkańcom Gminy Skarbimierz, jak i tworzące warunki dla wypoczynku i rekreacji mieszkańców miejskiego obszaru funkcjonalnego Brzegu. Dodatkowo otwarta infrastruktura Centrum będzie stanowić jeden z elementów atrakcyjności turystycznej Subregionu Brzeskiego.
- [b] Budowa systemu małych ośrodków sportowo-rekreacyjnych z siłowniami zewnętrznymi i placami zabaw na terenie Gminy Lubsza.
- [c] Przebudowa amfiteatru miejskiego wraz z rewaloryzacją Parku im. Bolesława Chrobrego. Zakres projektu obejmuje remont zaplecza, sceny i widowni. Obiekt zostanie dostosowany do potrzeb osób niepełnosprawnych. Zadanie istotne z punktu widzenia rozwoju oferty kulturalnej miejskiego obszaru funkcjonalnego Brzegu oraz zwiększenia potencjału turystycznego Subregionu. Zadanie obejmuje również rewaloryzację parku, w tym przebudowę i remont fosy, fontanny, alejek, małej architektury, wycinki i nasadzenia.
- [d] Rozwój systemu ścieżek i tras rowerowych zintegrowanych z już istniejącymi elementami infrastruktury oraz wyznaczonymi trasami. Wykorzystanie możliwości wynikających z tzw. „ustawy rowerowej” (ustawa z dnia 4 kwietnia 2014 r. o zmianie ustawy – Prawo wodne oraz niektórych innych ustaw). Działania podejmowane na terenach przekształconych przez człowieka, z wyłączeniem obszarów chronionych lub terenów, gdzie rozwój infrastruktury grozi pogorszeniem stanu środowiska naturalnego oraz przy zachowaniu nienaruszalności stanu technicznego i funkcjonalnego urządzeń zabezpieczenia przeciwpowodziowego.

- [e] Rozwój zaplecza dla zwiększenia atrakcyjności oferty turystyki i rekreacji wodnej (przystanie, mariny, kąpieliska). Działania podejmowane na terenach już przekształconych przez człowieka, z wyłączeniem obszarów chronionych lub terenów, gdzie rozwój infrastruktury mógłby zagrażać pogorszeniem stanu środowiska naturalnego.
- [f] Remont basenu w Lubszy.
- [g] Wykorzystanie innych akwenów na cele rekreacyjne i turystyczne (kąpieliska, ośrodki wędkarskie). Działania podejmowane na terenach już przekształconych przez człowieka, z wyłączeniem obszarów chronionych lub terenów gdzie rozwój infrastruktury mógłby zagrażać pogorszeniem stanu środowiska naturalnego.

Cel strategiczny 3

Wzrost konkurencyjności Subregionu w oparciu o dziedzictwo kulturowe i przyrodnicze oraz zwiększenie efektywności energetycznej

Cele operacyjne i działania**3-1****Ochrona środowiska i bezpieczeństwo ekologiczne**

- [a] Gmina Lubsza – budowa lokalnej sieci kanalizacji sanitarnej we wsi Śmiechowice, Lubicz i Nowe Kolnie z odprowadzeniem ścieków do zbiorczej stacji zlewnej.
- [b] Gmina Lubsza – budowa sieci wodociągowej – tranzytu spinającego wodociąg w Lubszy i Borucicach (stacje uzdatniania wody w Śmiechowicach i Nowym Świecie).
- [c] Poprawa efektywności i bezpieczeństwa subregionalnego systemu hydrologicznego – uporządkowanie, udroźnienie rowów melioracyjnych na obszarze Subregionu.
- [d] Wzmocnienie zasobów Ochotniczych Straży Pożarnych w zakresie reagowania antykryzysowego.
- [e] Uporządkowanie gospodarki śmieciowej na terenie Subregionu Brzeskiego poprzez rozbudowę Zakładu Gospodarki Odpadami Cać położonego na terenie Gminy Oława.

3-2**Rozwój zasobów oraz zabezpieczenie dziedzictwa kultury**

- [a] Przeprowadzenie rewaloryzacji i konserwacji zabytkowych obiektów kościołów w miejscowościach Kościerzycy, Lubsza, Czepielowice i Michałowice na terenie Gminy Lubsza.
- [b] Rewitalizacja zabytkowego budynku ratusza w Brzegu wraz z zagospodarowaniem terenu wokół Ratusza. Projekt dotyczy kontynuacji

rewitalizacji zabytkowego budynku Ratusza Miejskiego wraz z zagospodarowaniem zabytkowego dziedzińca i Rynku wokół Ratusza.

- [c] Utworzenie Domu Ludowego w Lubszy – nowoczesnej instytucji kultury.
- [d] Rewaloryzacja zabytkowych zespołów parkowych w Brzegu (także w kierunku wzmocnienia atrakcyjności turystycznej oraz funkcji kulturalnych, wypoczynkowych, społecznych i rekreacyjnych).
- [e] Rozwój zasobów technicznych i infrastrukturalnych samorządowych instytucji kultury w Brzegu (w ramach zapewnienia wysokiej jakości usług w wymiarze obszaru funkcjonalnego miasta).
- [f] Konserwacja i promocja zasobów wczesnośredniowiecznego Grodziska Ryczyn na terenie Gminy Oława.

3-3

Zwiększenie wydajności energetycznej i wykorzystanie OZE

- [a] Termomodernizacja budynku Zakładu Opieki Leczniczej w Brzegu.
- [b] Termomodernizacja budynków użyteczności publicznej na terenie Gminy Brzeg.
- [c] Zielone Inwestycje Gminy Olszanka. System efektywnego zarządzania energią w budynkach użyteczności publicznej w Gminie Olszanka obejmujący obiekty szkolne, przedszkola, Urząd Gminy, świetlice wiejskie. Projekt obejmuje termomodernizację poszczególnych budynków. W ramach prac przygotowawczych projekt wymaga aktualizacji lub wykonania projektów budowlanych, studium wykonalności inwestycji, dokumentacji środowiskowej, audytów energetycznych.
- [d] Realizacja kompleksowych programów ograniczenia energochłonności i termomodernizacji obiektów użyteczności publicznej (projekty obejmują kontynuację działań w tym zakresie tematycznym na obszarze gmin Skarbimierz, Lubsza, Oława, Brzeg, a także w zakresie budynków w ramach zasobów jednostek Powiatu Brzeskiego).

[e] Promocja wykorzystania energii ze źródeł odnawialnych ze szczególnym uwzględnieniem potencjału dla rozwoju elektrowni wodnych na obszarze Subregionu Brzeskiego.

5. Zintegrowany wymiar Strategii

Przyjęcie modelu zarządzania strategicznego na poziomie obszaru funkcjonalnego wymaga uwzględnienia dwóch kontekstów powiązań i odniesień strukturalnych:

- Aspekt wewnętrzny

Cele strategiczne zawarte w niniejszym programie rozwoju określają założenia zmian, obejmujących zasięgiem oddziaływania cały obszar funkcjonalny. Tym samym działania w ramach Strategii mają co do zasady charakteryzować się zintegrowanym ujęciem podejmowanej interwencji. W tym sensie projekty zintegrowane wynikające z niniejszej Strategii mają być skuteczną odpowiedzią na problemy miasta Brzeg oraz równocześnie obszarów wiejskich – tzw. pierścienia funkcjonalnego.

- Aspekt zewnętrzny

Perspektywy rozwoju Subregionu Brzeskiego należy rozpatrywać również z punktu widzenia spójności przyjętych założeń rozwojowych ze strategicznymi kierunkami przyjętymi na poziomie lokalnym, regionalnym, krajowym (w szczególności w ramach spójności z zakresem celów rozwojowych Strategii Rozwoju Kraju 2020 oraz 9 krajowych strategii zintegrowanych), w kluczowych dokumentach programowych Unii Europejskiej. W tym przypadku założenia innych dokumentów planistycznych zostały uwzględnione już na etapie formułowania Strategii – tak aby zapewnić pełną spójność „systemową” niniejszego programu. Dodatkowo specyfika terytorialna Subregionu Brzeskiego wymagała zapewnienia zintegrowanego charakteru Strategii z opracowaniami dwóch regionów – województw opolskiego i dolnośląskiego.

5.1 Zintegrowany model interwencji

Poniżej zaprezentowano główne aspekty zintegrowanego charakteru w odniesieniu do poszczególnych celów operacyjnych zawartych w niniejszej Strategii.

Tabela 8 Zintegrowany charakter interwencji w ramach celów operacyjnych

Cel operacyjny	Zintegrowany charakter interwencji
1-1 Uzbrojenie terenów inwestycyjnych	Działania w ramach Strategii zaplanowano na obszarach Brzegu i Skarbimierza – docelowo w ramach celu operacyjnego zakłada się udostępnienie spójnej, subregionalnej oferty dla inwestorów oraz prowadzenie wspólnych działań promocyjnych.
1-2 Wzmocnienie wydajności systemu komunikacyjnego	Działania mające na celu poprawę systemu komunikacyjnego na obszarze Subregionu obejmują infrastrukturę drogową na terenach wszystkich gmin zaangażowanych we współpracę. Jednocześnie zakłada się podjęcie działań na rzecz zapewnienia komunikacji obu brzegów rzeki Odry. Tym samym docelowo efektem wdrażania działań w ramach strategii będzie dostępność wydajnego układu drogowego Subregionu Brzeskiego, także w odniesieniu do komunikacji terenów inwestycyjnych, atrakcji turystycznych, usług publicznych. Można zatem jednoznacznie stwierdzić, że działania w ramach celu operacyjnego spełniają warunki interwencji zintegrowanej w wymiarze przestrzennym i funkcjonalnym.
2-1 Wzmocnienie i rozwój nowoczesnych usług społecznych	W ramach celu operacyjnego zaplanowano działania, których celem jest poprawa jakości i dostępności usług publicznych, przy uwzględnieniu silnego układu powiązań funkcjonalnych w obszarach edukacji, kultury, ochrony zdrowia, rekreacji i turystyki. Pomimo faktu, że gminy wiejskie Subregionu realizują pełny zakres obowiązków ustawowych, to jednak mieszkańcy tych terenów w dużej mierze korzystają z możliwości, jakie stwarza wysoko rozwinięta sfera usług publicznych w Brzegu. Założenia działań przewidziane do realizacji w Strategii uwzględniają specyfikę lokalnych uwarunkowań i powiązań – poszczególne zadania mają charakter projektów indywidualnych (inwestycji) jednak ich oddziaływanie mają co do zasady znaczenie na poziomie subregionalnym, stąd spełniają kryteria zadań cząstkowych w ramach większych, zintegrowanych projektów branżowych.
2-2 Rozwój infrastruktury i usług systemu ochrony zdrowia	
2-3 Wzmocnienie zaplecza usług czasu wolnego i turystyki	

<p>3-1 Ochrona środowiska i bezpieczeństwo ekologiczne</p>	<p>Realizacja działań w zakresie ochrony środowiska co do zasady charakteryzuje się szerszym zasięgiem niż bezpośrednio oddziaływania lokalne. W szczególności rozwój systemu ochrony wód i gleb należy traktować jako kierunek istotny z punktu widzenia jakości życia, ochrony bioróżnorodności dla całego obszaru. W tym sensie uzupełnienia i rozwój sieci kanalizacji sanitarnej i wodociągów spełnia warunki interwencji o charakterze zintegrowanym.</p>
<p>3-2 Rozwój zasobów oraz zabezpieczenie dziedzictwa kultury</p>	<p>Wnioski z przeprowadzonej diagnozy jednoznacznie wskazują na znaczącą wartość substancji zabytkowej subregionu, która jednocześnie w wielu wypadkach wymaga pilnej konserwacji i zabezpieczenia. Trzeba tu wskazać zarówno zabytkowe elementy śródmieścia Brzegu jako centrum obszaru funkcjonalnego, ale także obiekty zlokalizowane na terenach wiejskich, gdzie lokalne samorządy często nie dysponują wystarczającymi środkami dla podejmowania wymaganych prac. W tym kontekście ochronę zasobów dziedzictwa kultury należy uznać za konieczne działanie o znaczeniu subregionalnym, które dodatkowo może przynosić wymierne efekty synergiczne, np. w kontekście rozwoju turystyki.</p>
<p>3-3 Zwiększenie wydajności energetycznej i wykorzystanie OZE</p>	<p>Ochrona powietrza (podobnie jak działania w zakresie wód i gleb) to jeden z podstawowych kierunków współpracy w ramach subregionu. W tym zakresie każde z zadań indywidualnych należy rozpatrywać z punktu widzenia potencjału synergicznego w ramach grupy przedsięwzięć realizowanych na obszarze Subregionu Brzeskiego. W tym kontekście jasne wydaje się, że wszystkie wskazane w Strategii działania należy rozpatrywać jako składowe projektów zintegrowanych, których głównym celem jest poprawa jakości powietrza na obszarze Subregionu oraz zwiększenie efektywności energetycznej (też w kontekście ekonomicznym) lokalnej gospodarki.</p>

5.2 Spójność z innymi dokumentami planistycznymi

Poniżej wymieniono dokumenty planistyczne, z którymi zgodne jest niniejsze opracowanie. Przedstawiono również podstawowe trendy i prognozy, jakie zostały uwzględnione przy

definiowaniu poszczególnych celów strategicznych, operacyjnych oraz określaniu konkretnych działań.

Założenia makro

Strategia Rozwoju Współpracy Subregionu Brzeskiego na lata 2014-2020 jest komplementarna w odniesieniu do następujących dokumentów o charakterze programowym i strategicznym obowiązujących (lub znajdujących się w fazie konsultacji) na poziomie wspólnotowym, krajowym i regionalnym:

- Europa 2020. Strategia na rzecz inteligentnego i zrównoważonego rozwoju sprzyjającego włączeniu społecznemu,
- Długookresowa Strategia Rozwoju Kraju Polska 2030. Trzecia Fala Nowoczesności,
- Strategia Rozwoju Kraju 2020. Aktywne społeczeństwo, konkurencyjna gospodarka, sprawne państwo,
- Koncepcja Przestrzennego Zagospodarowania Kraju 2030,
- Strategia Innowacyjności i Efektywności Gospodarki „Dynamiczna Polska 2020”,
- Strategia Rozwoju Kapitału Ludzkiego 2020,
- Strategia Rozwoju Transportu do 2020 roku (z perspektywą do 2030 roku),
- Strategia Bezpieczeństwo Energetyczne i Środowisko. Perspektywa 2020 r.,
- Strategia Sprawne Państwo 2020,
- Strategia Rozwoju Kapitału Społecznego 2020,
- Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2010-2020: Regiony, Miasta, Obszary wiejskie,
- Strategia Zrównoważonego Rozwoju Wsi, Rolnictwa i Rybactwa na lata 2012-2020,
- Strategia Rozwoju Systemu Bezpieczeństwa Narodowego Rzeczypospolitej Polskiej 2022,
- Krajowy Program Rozwoju Ekonomii Społecznej,
- Strategia Rozwoju Województwa Opolskiego do 2020 roku,
- Strategia Rozwoju Województwa Dolnośląskiego 2020,

- Projekt Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Opolskiego na lata 2014-2020,
- Projekt Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Dolnośląskiego na lata 2014-2020,
- Plan Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Opolskiego (Uchwała Nr XLVIII/505/2010 Sejmiku Województwa Opolskiego z dnia 28 września 2010r.),
- Plan Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Dolnośląskiego, Perspektywa 2020 (Uchwała Nr XLVIII/1622/2014 Sejmiku Województwa Dolnośląskiego z dnia 27 marca 2014r.),
- Program Specjalnej Strefy Demograficznej w województwie opolskim do 2020 roku,
- Projekt Regionalnej Strategii Innowacji Województwa Opolskiego do roku 2020,
- Regionalna Strategia Innowacji dla Dolnego Śląska na lata 2011-2020,
- Program Rozwoju Turystyki dla Województwa Dolnośląskiego (Aktualizacja),
- Strategia Rozwoju Turystyki w Województwie Opolskim.

Szczególną uwagę zwracano także na prognozy oraz trendy o charakterze ponadlokalnym:

- Możliwości absorpcji środków pomocowych pochodzących z funduszy strukturalnych UE,
- Prognozy wzrostu gospodarczego w Polsce,
- Możliwości wystąpienia zjawiska deficytu siły roboczej (w szczególności osób młodych – trwałe, niekorzystne tendencje demograficzne),
- Rozwój w kierunku społeczeństwa informacyjnego – możliwości i wyzwania związane z komputeryzacją i Internetem,
- Systematyczna poprawa jakości drogowych szlaków komunikacyjnych, jak również tendencji skierowanej na odnowienie transportu kolejowego na terenie województw opolskiego i dolnośląskiego.

Założenia mikro

Prezentowany program jest również spójny z następującymi dokumentami planistycznymi o znaczeniu lokalnym:

- Strategia Rozwoju Powiatu Brzeskiego na lata 2014-2020,
- Powiatowa Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych na lata 2004-2018 (Powiat Brzeski),
- Strategia Rozwoju Powiatu Oławskiego na lata 2006-2015,
- Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Powiatu Oławskiego na lata 2011-2017,
- Strategia Zrównoważonego Rozwoju Gminy Miasta Brzegu na lata 2010-2015,
- Lokalny Program Rewitalizacji Miasta Brzeg na lata 2009-2015,
- Plan Rozwoju Lokalnego Gminy Miasto Brzeg,
- Plan Gospodarki Odpadami dla Gminy Miasta Brzegu na lata 2008-2011 z uwzględnieniem perspektywy na lata 2012-2015,
- Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych w Gminie Miasto Brzeg na lata 2008-2015,
- Gminny Program Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Brzegu na rok 2014,
- Program Współpracy Gminy Brzeg z organizacjami pozarządowymi i innymi podmiotami prowadzącymi działalność pożytku publicznego na rok 2014,
- Strategia Rozwoju Gminy Lubsza,
- Strategia Rozwoju Gminy Olszanka na lata 2000-2015,
- Program ochrony środowiska dla gminy Olszanka na lata 2006-2009 z uwzględnieniem perspektywy na lata 2010-2013,
- Program Rewitalizacji dla Gminy Skarbimierz na lata 2005 -2013,
- Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Skarbimierz na lata 2006-2015,
- Strategia Rozwoju Gminy Oława na lata 2000-2015,
- Program usuwania wyrobów zawierających azbest z terenu gminy Oława na lata 2011-2032,
- Program Ochrony Środowiska Gminy Oława na lata 2011-2015 z perspektywą do roku 2025,

- Wieloletni Plan Rozwoju i Modernizacji Urzędzeń kanalizacyjnych w gminie Oława na lata 2008-2012,
- Wieloletni Plan Rozwoju i modernizacji urzędzeń wodociągowych na lata 2013-2017 (Gmina Oława),
- Gminny Program Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Przeciwdziałania Narkomanii w gminie Oława na 2014 rok,
- Gminna Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych na lata 2012-2017 (Gmina Oława),
- Strategia rozwoju turystyki w gminie Oława na tle subregionu „Kraina Grądów Odrzańskich”,
- Plan Rozwoju Lokalnego Gminy Oława na lata 2004-2006 z projekcją na lata 2007-2013.

6. Źródła finansowania

Przy planowaniu zamierzeń inwestycyjnych wskazanych w Strategii uwzględniono potencjalne zewnętrzne źródła dofinansowania. Wskazane w Strategii cele oraz zidentyfikowane w ich ramach zadania czynią Strategię polem wielostronnej współpracy samorządów terytorialnych oraz innych jednostek administracji publicznej, podmiotów gospodarczych, instytucji, organizacji i mieszkańców Subregionu Brzeskiego. Wskazane podejście wymaga dokonania przeglądu szerokiego spektrum potencjalnych źródeł finansowania realizacji Strategii. Podstawowym źródłem finansowania Strategii są:

- środki budżetu państwa,
- środki JST,
- fundusze celowe,
- środki pochodzące z instrumentów finansowych Unii Europejskiej.

Subregion Brzeski tworzą samorzady leżące na obszarze dwóch województw: opolskiego oraz dolnośląskiego. W związku z tym nie ma jednoznacznej ścieżki finansowania zintegrowanych projektów partnerskich w ramach jednego programu regionalnego. W chwili obecnej brak jest informacji dotyczących finansowania zewnętrznego projektów realizowanych w formule transregionalnej.

Koncentracja podejścia terytorialnego przyjętego w Regionalnym Programie Operacyjnym Województwa Opolskiego na lata 2014-2020 na rozwoju obszarów miejskich wyraża się poprzez uwzględnienie specyfiki Aglomeracji Opolskiej, ośrodków subregionalnych i ich obszarów funkcjonalnych, a także miast i dzielnic wymagających rewitalizacji. Regionalny Program Operacyjny Województwa Opolskiego 2014-2020 nie przewiduje realizacji projektów w formule ZIT dla ośrodków subregionalnych. Będą one realizowane jedynie w samorządach Aglomeracji Opolskiej (miasto wojewódzkie Opole i jego obszary funkcjonalne). Szacunkowa alokacja finansowa na wsparcie ZIT w RPO WO 2014-2020 wynosi 62 100 000 Euro. Zrównoważony rozwój pozostałych miast wspierany będzie poprzez działania dedykowane ośrodkom subregionalnym i ich obszarom funkcjonalnym, a także szeroko rozumiane działania rewitalizacyjne. Ośrodki subregionalne wraz z obszarami

funkcjonalnymi są traktowane jako bieguny wzrostu, tj. obszary na których występuje kumulacja pozytywnych procesów rozwojowych. W województwie opolskim funkcjonują 4 ośrodki subregionalne, tj.: Brzeg, Kędzierzyn-Koźle, Kluczbork oraz Nysa. Są to miasta, których oddziaływanie wykracza poza granice jednego powiatu, stanowiące jednostki wspomagające ośrodek wojewódzki w zaspokajaniu potrzeb mieszkańców subregionu. Wzmocnienie wielofunkcyjnych ośrodków, kreowanie w nich korzystnych warunków do zamieszkania, zatrudnienia oraz prowadzenia działalności gospodarczej poprawi ich związki funkcjonalne z otoczeniem, a tym samym spójność wewnątrzterytorialną województwa opolskiego. Dla ośrodków subregionalnych RPO WO przewiduje osobną alokację w wysokości 55,5 mln Euro. Uzupełniające wsparcie zostało zaplanowane w działaniach finansowanych z Europejskiego Funduszu Społecznego. Do objęcia wsparciem wytypowane zostały działania w ramach Osi Priorytetowej III Konkurencyjna gospodarka oraz Osi priorytetowej IV Gospodarka niskoemisyjna, w których wyodrębniona została alokacja na wsparcie ośrodków subregionalnych, tj. w szczególności na działania dotyczące:

- uzbrojenia terenów inwestycyjnych (Oś Priorytetowa III, priorytet inwestycyjny 3.1);
- efektywności energetycznej w budynkach publicznych (Oś Priorytetowa IV, priorytet inwestycyjny 4.3);
- strategii niskoemisyjnych (Oś Priorytetowa IV, priorytet inwestycyjny 4.5).

Szczegółowe zestawienie środków finansowych przeznaczonych na działania inwestycyjne w ośrodkach subregionalnych przedstawia poniższa tabela.

Tabela 9 Alokacja finansowa na wsparcie miast subregionalnych i ich obszarów funkcjonalnych RPO WO

Fundusz	Oś priorytetowa RPO WO	Cel tematyczny RPO WO	Priorytet inwestycyjny	Szacunkowa alokacja (EUR)
EFRR	III	3	3.1	27 000 000,00
EFRR	IV	4	4.3	5 700 000,00
			4.5	22 800 000,00
Razem	-	-	-	55 500 000,00

Źródło: RPO WO 2014-2020

Inną formą preferowania w RPO WO 2014-2020 przedsięwzięć w ośrodkach subregionalnych i ich obszarach funkcjonalnych będzie stosowanie kryteriów wyboru projektów promujących partnerskie inwestycje w obszarach, takich jak:

- gospodarka wodno-ściekowa,
- gospodarka odpadami,
- ekonomia społeczna,
- wsparcie edukacji przedszkolnej i kształcenia ogólnego,
- włączenie społeczne,
- wydłużanie aktywności zawodowej.

Projekty partnerskie mają na celu integrację gmin w ramach poszczególnych obszarów funkcjonalnych ośrodków subregionalnych w celu przewyższania problemów lub wykorzystywania potencjałów rozwojowych danego obszaru funkcjonalnego.

W perspektywie finansowej 2014-2020 w województwie dolnośląskim realizowane będą instrumenty terytorialne wspierające rozwój społeczny i gospodarczy. Zintegrowane podejście terytorialne w Regionalnym Programie Operacyjnym Województwa Dolnośląskiego 2014-2020 zostanie zrealizowane poprzez terytorialne adresowanie wsparcia według zdiagnozowanych potrzeb i potencjałów. Dla zapewnienia spójnego podejścia terytorialnego realizowane będą w województwie dolnośląskim instrumenty:

- Kontrakt Dolnośląski, realizowany w odwołaniu do koncepcji terytorializacji polityki rozwoju zawartej w Strategii Rozwoju Województwa Dolnośląskiego 2020. Objęto nim wszystkie gminy Dolnego Śląska, które nie wchodzą w skład ZIT. Realizacja Kontraktu Dolnośląskiego ma zapewnić trwały i zrównoważony rozwój obszarów w zakresie ich największych wyzwań rozwojowych, obejmuje on obszary: Legnicko-Głogowski, Śląsko-Łużycki, Dzierżoniowsko-Kłodzko-Ząbkowicki, Doliny Baryczy, Równiny Wrocławskiej.
- Zintegrowane Inwestycje Terytorialne (ZIT), realizujące zintegrowane strategie rozwoju obszarów funkcjonalnych największych miast regionu: Wrocławskiego Obszaru Funkcjonalnego, Aglomeracji Wałbrzyskiej oraz Aglomeracji Jeleniogórskiej.

Ponadto, projekty zawarte w niniejszej Strategii finansowane mogą być w ramach następujących Osi Priorytetowych:

- W ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Opolskiego 2014-2020:
 - Oś Priorytetowa 2 E-Opolskie,
 - Oś Priorytetowa 3 Konkurencyjna Gospodarka,
 - Oś Priorytetowa 4 Gospodarka Niskoemisyjna,
 - Oś Priorytetowa 5 Zapobieganie Zagrożeniom,
 - Oś Priorytetowa 6
Ochrona Środowiska, Dziedzictwa Kulturowego i Naturalnego,
 - Oś Priorytetowa 7
Zrównoważony Transport Na Rzecz Mobilności Mieszkańców,
 - Oś Priorytetowa 8 Konkurencyjny Rynek Pracy,
 - Oś Priorytetowa 9 Integracja Społeczna,
 - Oś Priorytetowa 10 Wysoka Jakość Edukacji,
 - Oś Priorytetowa 11 Inwestycje w Infrastrukturę Społeczną.
- W ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Dolnośląskiego 2014-2020:
 - Oś Priorytetowa 1 Przedsiębiorstwa i Innowacje,
 - Oś Priorytetowa 2 Technologie Informacyjno-Komunikacyjne,
 - Oś Priorytetowa 3 Gospodarka Niskoemisyjna,
 - Oś Priorytetowa 4 Środowisko i Zasoby,
 - Oś Priorytetowa 5 Transport,
 - Oś Priorytetowa 6 Infrastruktura Spójności Społecznej,
 - Oś Priorytetowa 7 Infrastruktura Edukacyjna ,
 - Oś Priorytetowa 8 Rynek Pracy,
 - Oś Priorytetowa 9 Włączenie Społeczne,
 - Oś Priorytetowa 10 Edukacja.

Zgodnie z zapisami Umowy Partnerstwa, przyjętej przez Radę Ministrów dnia 21 maja 2014 r. w przypadku realizacji ZIT w miastach regionalnych, subregionalnych, obszarach powiązanych z nimi funkcjonalnie oraz na innych obszarach finansowanie pochodzić będzie ze środków z alokacji RPO, o ile IZ RPO podejmie decyzję o realizacji ZIT na tych obszarach i przeznaczy dodatkowe środki w ramach dostępnej alokacji RPO (fakultatywnie).

Biorąc pod uwagę fakt, że Program ZIT definiuje wiązki projektowe, czyli kilka projektów z jednej dziedziny zgłoszonych przez różne samorzady, potencjalnym zewnętrznym źródłem finansowym będą inne programy operacyjne wdrażane na poziomie krajowym. Premia punktowa za projekty partnerskie, realizujące wspólny cel, obejmujący większy obszar są często stosowaną formą zachęt w konkursach organizowanych przez instytucje publiczne oraz podmioty prywatne (np. stowarzyszenia, fundacje). Wśród programów krajowych stanowiących potencjalne źródła finansowania zadań zawartych w niniejszym dokumencie, należy wymienić zwłaszcza:

- Program Inteligentny Rozwój 2014-2020,
- Program Polska Cyfrowa 2014-2020,
- Program Infrastruktura i Środowisko 2014-2020,
- Program Wiedza Edukacja Rozwój 2014-2020.

Istotnym źródłem finansowania mogą być także środki własne samorządów (szczególnie w zakresie dróg lokalnych). W ramach RPO WO możliwa będzie realizacja inwestycji na drogach lokalnych, jedynie, gdy stanowią one będą element szerszej koncepcji związanej z rewitalizacją, zrównoważoną mobilnością miejską (przebudowa infrastruktury transportu miejskiego) lub usprawniają połączenia między ośrodkami życia społeczno-gospodarczego (w tym ośrodkami aktywności gospodarczej, rozwijających się obszarów inwestycyjnych, centrów logistycznych), zapewniają konieczne połączenie z siecią autostrad i dróg krajowych lub gdy uzupełniają luki w połączeniach transgranicznych.

Ponadto w zakresie inwestycji obejmujących rozwój dróg lokalnych, źródło finansowania może stanowić Narodowy Program Przebudowy Dróg Lokalnych, który jest formą pomocy samorządom w rozwiązywaniu problemów z infrastrukturą drogową. Celem programu jest rozwój bezpiecznej, spójnej, funkcjonalnej i efektywnej infrastruktury drogowej – powiatowej

i gminnej. W ramach Programu samorządy otrzymują pomoc od rządu w wysokości 50% kosztów związanych z przebudową, budową oraz remontem dróg.

Osiąganiu zakładanych celów Strategii będą sprzyjały również następujące instrumenty finansowe:

- Krajowe fundusze celowe – Ekofundusz, Narodowy Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej, Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej,
- Fundusze Ministerstwa Edukacji i Nauki oraz inne źródła finansujące projekty naukowo-badawcze i wdrożeniowe,
- Fundusze Ministerstwa Kultury i Dziedzictwa Narodowego oraz inne źródła finansujące projekty w obszarze kultury i dziedzictwa narodowego,
- Krajowy Fundusz Drogowy – fundusz celowy gromadzący środki finansowe na budowę i przebudowę dróg krajowych (w tym autostrad i dróg ekspresowych), z wyłączeniem dróg krajowych w miastach na prawach powiatu,
- Fundusze poręczeniowe i pożyczkowe dla MSP – instrument ma na celu zwiększenie dostępności do zewnętrznych źródeł finansowania, wzrost aktywności inwestycyjnej oraz wzrost aktywności na polu podejmowania działalności gospodarczej,
- Krajowy Fundusz Kapitałowy (KFK) – instrument, którego istotą jest inwestowanie w fundusze *venture capital* (VC) przez zasilenie kapitałów własnych funduszy lub poprzez udzielenie długoterminowego finansowania dłużnego. Działalność KFK polega na inwestowaniu w fundusze VC, które zasilają kapitałowo małe i średnie przedsiębiorstwa, a w szczególności przedsiębiorstwa innowacyjne, prowadzące działalność w obszarze B+R oraz przedsiębiorstwa o wysokim potencjale rozwoju,

Partnerstwo publiczno-prywatne – jako mechanizm pobudzenia inwestycji sektora publicznego, zwłaszcza infrastrukturalnych, poprzez stworzenie optymalnych warunków dla realizacji przedsięwzięć publicznych z udziałem partnerów prywatnych.

7. Oddziaływanie na środowisko

8. System wdrażania i komunikacji Strategii

8.1 Projektowany system wdrażania – zarządzanie strategią

Obszar funkcjonalny Subregionu Brzeskiego powstał w wyniku inicjatywy władz jednostek samorządu terytorialnego, wchodzących w skład Subregionu. Gmina Brzeg oraz Gmina Lubsza, Gmina Olszanka, Gmina Oława, Gmina Skarbimierz i Powiat Brzeski podpisały najpierw list intencyjny w celu zawiązania ściślejszej współpracy, a następnie w dniu 30 kwietnia 2014 r. podpisano umowę partnerską, która określiła zasady współpracy jednostek. Liderem porozumienia ustanowiono Gminę Brzeg. Głównymi celami współpracy jednostek wchodzących w skład Subregionu są:

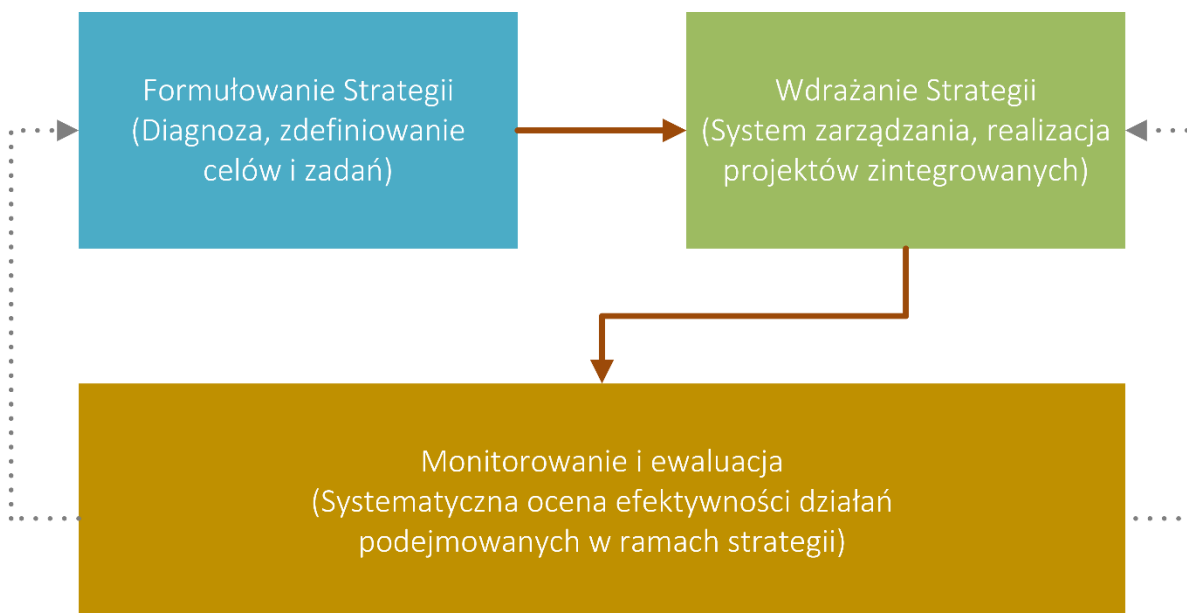
- wzmocnienie efektywnej współpracy i integracji jednostek samorządu terytorialnego w obszarze Subregionu Brzeskiego,
- promowanie zintegrowanego i partnerskiego podejścia do planowania rozwoju Subregionu Brzeskiego oraz rozwiązywania jego problemów poprzez poszukiwanie i wzmocnianie funkcjonalnych powiązań przynoszących korzyści społeczne i gospodarcze dla tego obszaru, a także określenie i wskazanie obszarów współpracy JST.

Głównym założeniem wynikającym z zapisów Strategii jest realizacja wspólnych projektów partnerskich na rzecz swoich członków. Wdrażanie Strategii uzależnione będzie od aktualnych i przyszłych uwarunkowań organizacyjnych oraz finansowych jednostek samorządowych tworzących Subregion Brzeski. System zarządzania Strategią opiera się w wymiarze ogólnym na trzech głównych elementach:

- formułowanie Strategii,
- wdrażanie Strategii,
- monitoring rezultatów i warunków wdrażania Strategii.

Poniższy rysunek przedstawia zależności pomiędzy głównymi wymiarami zarządzania Strategią:

Rysunek 5 Poziomy zarządzania Strategią

System wdrażania Strategii rozwoju współpracy Subregionu Brzeskiego na lata 2014-2020 obejmuje szereg procesów, które wymagają zaangażowania różnych instytucji i struktur organizacyjnych. Biorąc pod uwagę specyfikę Subregionu Brzeskiego, jako podmiotu zrzeszającego samorządy, odpowiedzialnymi za wdrażanie Strategii są:

- samorządy poszczególnych członków Subregionu,
- jednostki budżetowe podległe samorządom poszczególnych członków Subregionu.

Partnerzy koordynujący realizację Strategii są także zobowiązani do działań na rzecz zaangażowania przedstawicieli innych sektorów do uczestnictwa w poszczególnych projektach zintegrowanych:

- podmioty gospodarcze,
- organizacje pozarządowe,
- instytucje otoczenia biznesu oraz szkoły wyższe,

Zakres proponowanych celów strategicznych, przyjętych do realizacji lub koordynowania w ramach Subregionu Brzeskiego jest zróżnicowany i obejmuje realizowane w formule partnerskiej działania inwestycyjne oraz nieinwestycyjne.

W celu prawidłowego wdrażania Strategii powołany zostanie Pełnomocnik ds. wdrażania Strategii, którego rolą będzie zarządzanie i nadzór nad wdrażaniem Strategii w wymiarze operacyjnym. Pełnomocnikiem będzie wytypowany przez członków Subregionu pracownik Gminy Brzeg – lidera porozumienia. Pełnomocnik wraz z ustanowionym Zespołem ds. Rozwoju Subregionu Brzeskiego złożonym ze specjalistów zatrudnionych w jednostkach wchodzących w skład Subregionu (w zakresach odnoszących się do poszczególnych branż) opracowywał będzie Roczny Plan Realizacji Strategii, który po akceptacji samorządów – członków Subregionu, zostanie przedstawiony do akceptacji wszystkim członkom porozumienia.

Roczny Plan Realizacji Strategii zawierał będzie szczegółową listę zadań przeznaczonych do realizacji w danym roku wraz z partnerami (uczestnikami projektu), kwotami oraz źródłami finansowania. Plan zadań podlegał będzie rocznej aktualizacji.

Ponadto Pełnomocnik ds. wdrażania Strategii:

- zapewnia, aby każdy członek Subregionu posiadał aktualną wersję Strategii oraz Roczny Plan Realizacji Strategii,
- gromadzi dokumentację związaną ze Strategią
- prowadzi monitoring realizacji Strategii,
- współorganizuje raz na kwartał spotkania Zespołu ds. Rozwoju Subregionu Brzeskiego, a po każdym ze spotkań opracowuje informacje o stopniu realizacji Strategii (który następnie szeroko upowszechnia),
- utrzymuje stały kontakt z osobami wyznaczonymi przez samorzady – członków Subregionu do wdrażania ustaleń programowych na poziomie samorządu.

Pełnomocnik jest odpowiedzialny za proces wdrażania Strategii, który prowadzony będzie na następujących poziomach:

- merytorycznym – sporządzanie Roczego Planu Realizacji Strategii, wdrożenie projektów, kontrola aktualności zapisów Strategii oraz propozycje aktualizacji jej zapisów,
- organizacyjnym – wyznaczenie osób w poszczególnych samorządach odpowiedzialnych za realizację zapisów Strategii,

- społecznym – właściwe upowszechnianie Strategii (umieszczanie na stronach www, skrócone informacje umieszczane w gazetach lokalnych i tablicach ogłoszeniowych w urzędach, wyłożenie dokumentu w urzędach).

Kluczowym elementem wdrażania ustaleń strategicznych jest możliwość zabezpieczenia finansowania przyjętych do realizacji projektów. Podmioty zarządzające i realizujące zadania programowe powinny dołożyć wszelkich starań, aby zapisy Strategii rozwoju współpracy Subregionu Brzeskiego na lata 2014-2020 były uwzględniane w innych dokumentach strategicznych na poziomie samorządu.

8.2 Komunikacja społeczna Strategii

Metodologia opracowania Strategii uwzględniała partycypację społeczną podczas prac nad zawartością dokumentu (poprzez m.in. uwzględnienie wyników badań), a gotowy projekt Strategii rozwoju współpracy Subregionu Brzeskiego na lata 2014-2020 podlega konsultacjom społecznym (możliwość zgłaszania uwag i wniosków *on-line* oraz podczas spotkań). Zastosowanie różnych sposobów przeprowadzenia konsultacji oraz dotarcie do zróżnicowanego kręgu adresatów, gwarantuje dotarcie do relatywnie szerokiego grona społeczności lokalnej obszaru i instytucji podmiotów odpowiadających za rozwój społeczno-gospodarczy, co warunkuje wdrożenie realnych mechanizmów współdecydowania społecznego.

Przed rozpoczęciem formułowania dokumentu strategicznego przeprowadzono badania preferencji i potrzeb mieszkańców (badania CATI, CAWI, PAPI, badanie sondażowe), do których zaproszono mieszkańców, jak również przedstawicieli lokalnych organizacji pozarządowych oraz partnerów społeczno – gospodarczych Subregionu. Wyniki badań ankietowych pozwoliły na sprecyzowanie problemów społecznych oraz wskazały sposoby ich rozwiązywania.

Przeprowadzone zostaną konsultacje społeczne opracowanego projektu Strategii rozwoju Subregionu Brzeskiego. Jedną z form konsultacji społecznych będzie możliwość wyrażenia swojej opinii na temat projektowanych dokumentów strategicznych i planistycznych za pomocą elektronicznego formularza uwag. Projekty dokumentów wraz z formularzem

zgłaszania uwag zamieszczone zostaną na stronie internetowej Subregionu oraz wszystkich Partnerów. Konsultacje społeczne przybierać będą także formę spotkań konsultacyjnych.

Samorządy Subregionu Brzeskiego będą w sposób otwarty podchodziły do projektów zgłaszanych przez mieszkańców, podmioty prywatne oraz organizacje pozarządowe, fundacje, stowarzyszenia, kościoły i związki wyznaniowe, mogące pozytywnie wpłynąć na osiągnięcie celów rozwojowych obszaru. Wszystkie zmiany Strategii będą publikowane na stronach internetowych: Subregionu, Lidera oraz Partnerów porozumienia.

Warunkiem skutecznego wdrażania Strategii jest informowanie na bieżąco wszystkich lokalnie działających grup oraz mieszkańców Subregionu Brzeskiego o zawartości opracowanej Strategii, a także o sposobach realizacji poszczególnych projektów.

8.3 Monitorowanie, ewaluacja i system aktualizacji

Strategia rozwoju współpracy Subregionu Brzeskiego stanowi narzędzie zarządzania rozwojem społeczno-gospodarczym Subregionu Brzeskiego do 2020 roku. O jego skuteczności decyduje stopień i dynamika wdrażania przyjętych ustaleń strategicznych. Narzędziem służącym do oceny tych procesów i zmian, a docelowo stopnia osiągnięcia zdefiniowanej wizji rozwoju, jest okresowy monitoring przeprowadzany w oparciu o wskaźniki dostosowane do specyfiki badanego obszaru.

Monitoring umożliwi modyfikację poszczególnych elementów przyjętych ustaleń strategicznych. Jednocześnie system ten może być wykorzystywany do ciągłego śledzenia zdarzeń, tendencji i procesów zachodzących w otoczeniu, jak i wewnątrz Subregionu Brzeskiego, które mogą wywierać pozytywny lub negatywny wpływ na osiąganie przyjętych celów rozwoju. Pozwala to na zwiększenie zdolności do szybkiej i skutecznej reakcji na zachodzące zmiany.

Monitoring Strategii rozwoju współpracy Subregionu Brzeskiego na lata 2014-2020 przeprowadzany będzie w rocznych przedziałach czasowych, co pozwoli na uzyskanie wiarygodnej informacji na temat:

- zachodzących procesów, tj. postępu lub regresu, na obszarze Subregionu Brzeskiego,
- skuteczności podejmowanych działań i stopnia realizacji,

- dokonania dokładnych analiz porównawczych i tematycznych.

Wnioski z monitoringu służyć będą w pierwszej kolejności wskazaniu konieczności podejmowania działań interwencyjnych dla osiągnięcia założonych w dokumencie celów oraz modyfikacji przyjętych ustaleń programowych dla zwiększenia ich efektywności.

Dane na potrzeby prowadzenia procesu monitoringu będą zbierane przez Pełnomocnika ds. wdrażania Strategii, przede wszystkim w oparciu o zasoby urzędu statystycznego, ankiety rozsyłane do poszczególnych samorządów wchodzących w skład obszaru funkcjonalnego i dostępne bazy danych. W procesie monitorowania zestawienia statystyczne obejmować będą dane jednostkowe zebrane dla wszystkich samorządów wchodzących w skład Subregionu oraz dane zbiorcze dla całego obszaru. Weryfikacja obejmować będzie również Roczny Plan Realizacji Strategii, czyli listę zadań przyjmowanych do realizacji przez Subregion Brzeski.

Na podstawie zebranych informacji sporządzany będzie Raport monitorujący Strategię. Raport zawierać będzie analizę statystyczną oraz wynikające z niej wnioski, na podstawie których dokonywana będzie ocena uzyskanych wyników w zestawieniu z założonymi celami strategicznymi. W przypadku rozbieżności pozwoli to na skorygowanie podejmowanych działań. W miarę dostępności danych wnioski z analizy statystycznej procesu wdrażania Strategii odnoszone będą również do aktualnej sytuacji społeczno – politycznej w kraju. Wszystkie raporty monitorujące publikowane będą na stronie internetowej Subregionu (www.subregionbrzeski.pl).

Zakłada się, że odbiorcami monitoringu są następujące podmioty:

- samorządy (gminy członkowskie) – rady miasta / gmin / powiatu oraz wójtowie / burmistrz / starosta,
- przedsiębiorstwa,
- organizacje pozarządowe, IOB,
- mieszkańcy Subregionu.

Określa się następujące produkty monitoringu:

- na poziomie samorządów:
 - ankieta ewaluacyjna przeprowadzona w samorządach członkach Subregionu,

- informacje samorządów – członków Subregionu o zmianach w zapisach dokumentów strategicznych, priorytetach polityki lokalnej),
- na poziomie Subregionu Brzeskiego:
 - coroczny przegląd programów, strategii i dokumentów branżowych na poziomie lokalnym, regionalnym, krajowym. Opracowanie raportu / sprawozdania i rekomendacji aktualizacji Strategii,
 - roczne sprawozdania z realizacji Strategii z uwzględnieniem danych z ankiet przesłanych przez samorzady,
 - opracowanie zaleceń / rekomendacji do aktualizacji Strategii,
 - przyjęcie sprawozdania przez członków Subregionu Brzeskiego,
 - wdrożenie zaleceń – zmiana, aktualizacja Strategii.

W ramach prowadzenia procedur monitoringu nie przewiduje się zlecenia usług podmiotom zewnętrznym. Monitoring będzie prowadzony w ramach zakresu czynności pracowników samorządowych wyznaczonych przez samorzady - członków Subregionu. Bezkosztowy sposób prowadzenia monitoringu, prowadzony przez etatowych pracowników, przyczyni się do osiągnięcia korzyści Subregionu Brzeskiego w postaci możliwości prawidłowego zaplanowania dalszych działań.

Jawność monitoringu będzie zagwarantowana poprzez:

- umieszczenie informacji o jego wynikach na stronach www Subregionu i samorządów wchodzących w jego skład,
- publikacja raportów monitorujących i ich dystrybucja w samorządach należących do Subregionu.

Procedura zmian w Strategii koordynowana będzie przez Pełnomocnika, na podstawie informacji i propozycji zebranych z samorządów tworzących Subregion. Wprowadzone zostaną następujące zasady:

- obowiązek przekazywania informacji przez członków Subregionu Brzeskiego o zmianach w dokumentach strategicznych na poziomie lokalnym,
- wyznaczenie osób odpowiedzialnych w ramach samorządu za przekazywanie informacji o realizacji Strategii.

W poniżej tabeli przedstawiono wskaźniki realizacji Strategii.

Tabela 10 Wskaźniki realizacji Strategii

Wskaźnik	Jednostka	Źródła danych
Liczba projektów partnerskich realizowanych w ramach Strategii	Szt.	Dane Subregionu
Nakłady poniesione na realizację działań strategicznych	PLN	Dane z samorządów – członków Subregionu
Środki finansowe pozyskane na realizację projektów ze Strategii	PLN	Dane Subregionu

Źródło: opracowanie własne

Spis rysunków

<i>Rysunek 1 Schemat struktury Strategii rozwoju współpracy Subregionu Brzeskiego</i>	<i>7</i>
<i>Rysunek 2 Strategiczne cele rozwoju współpracy w Subregionie Brzeskim.....</i>	<i>41</i>
<i>Rysunek 3 Domeny planowania strategicznego w Subregionie Brzeskim</i>	<i>42</i>
<i>Rysunek 4 Struktura strategii: wizja, cele strategiczne, cele operacyjne</i>	<i>44</i>
<i>Rysunek 5 Poziomy zarządzania Strategią.....</i>	<i>71</i>

Spis tabel

<i>Tabela 1 Przyrost naturalny na 1 000 ludności – analiza porównawcza</i>	<i>12</i>
<i>Tabela 2 Struktura przedsiębiorstw – analiza porównawcza w aspekcie wielkości zatrudnienia</i>	<i>14</i>
<i>Tabela 3 Lokalny system instytucji kultury Subregionu Brzeskiego.....</i>	<i>21</i>
<i>Tabela 4 Zasoby dziedzictwa kultury i historii Subregionu Brzeskiego.....</i>	<i>22</i>
<i>Tabela 5 Brzeg w rankingu potencjału turystycznego w województwie opolskim.....</i>	<i>24</i>
<i>Tabela 6 Analiza SWOT – słabe i mocne strony Subregionu.....</i>	<i>27</i>
<i>Tabela 7 Analiza SWOT – szanse i zagrożenia dla rozwoju Subregionu</i>	<i>30</i>
<i>Tabela 8 Zintegrowany charakter interwencji w ramach celów operacyjnych</i>	<i>57</i>
<i>Tabela 9 Alokacja finansowa na wsparcie miast subregionalnych i ich obszarów funkcjonalnych RPO WO</i>	<i>64</i>
<i>Tabela 10 Wskaźniki realizacji Strategii</i>	<i>77</i>

Spis wykresów

Wykres 1 Ludność Subregionu Brzeskiego w latach 2004 – 2013 [os.]	12
Wykres 2 Saldo migracji Subregionu Brzeskiego w latach 2003 - 2013	13
Wykres 3 Struktura ludności Subregionu Brzeskiego w latach 2003 - 2013	13
Wykres 4 Wydatki na drogi publiczne jako % wydatków ogółem samorządów Subregionu Brzeskiego.....	16
Wykres 5 Liczba zrealizowanych świadczeń pomocy społecznej na obszarze Subregionu Brzeskiego	18
Wykres 6 Usługi publiczne w zakresie edukacji przedszkolnej w Subregionie Brzeskim	19
Wykres 7 Usługi publiczne w zakresie edukacji podstawowej w Subregionie Brzeskim	19
Wykres 8 Usługi publiczne w zakresie edukacji na poziomie gimnazjalnym w Subregionie Brzeskim.....	20